
Flora Pannonica

Journal of Phytogeography & Taxonomy

Adatok a Pannonhalmi-dombság flórájának ismeretéhez

SCHMIDT DÁVID¹ – LENGYEL ATTILA²

Abstract: Data to the knowledge of the flora of Pannonhalma Hills (NW Hungary)

The paper presents most important floristic records from the Pannonhalma Hills collected by the authors in the last 5 years. The investigated area is an individual part of the Transdanubian Mountains and it belongs to the Vesprimense floristic region.

Due to the long-lasting transforming processes, patches of semi-natural forests can only be found fragmentally but they can harbour some phytogeographically relevant species: *Vicia sparsiflora*, *Scutellaria columnae*, *Euphorbia angulata*, *Knautia drymeia*. Old-field succession after abandonment of vineyards enhanced distribution of some pioneer orchids (*Orchis militaris*, *O. purpurea*, *O. tridentata*, *Ophrys apifera*, *O. sphegodes*) and steppic elements (*Linum hirsutum*, *L. tenuifolium*, *Jurinea mollis*, *Polygala major*). Some species typical for the sandy steppes of Kisalföld Plain (*Ononis pusilla*, *Oxytropis pilosa*, *Peucedanum arenarium*) and some rare weeds (*Althaea cannabina*, *Bupleurum affine*, *Gnaphalium luteo-album*) have been discovered. Actual occurrences of the most threatening invasive species are also discussed.

Bevezetés

A Pannonhalmi-dombság (más néven Sokoró, Sokorói-dombvidék) az Észak-Dunántúlon a Kisalföld síkjába DK felől ujjszerűen benyúló löszdombság. Területe 300 km². Tájföldrajzi szempontból a Dunántúli-középhegység részeként a Bakony-vidék, ezen belül a Bakonyalja egy önálló kistája (MAROSI – SOMOGYI 1990). Jól körülhatárolható tömbjét a Pápai-Bakonyaljától és a Marcal-medencétől a Sokorói-Bakony-ér völgye, az Igmánd-Kisbéri-medencétől a Pándzsa és mellékereinek síkja, míg a Sári-Bakonyaljától a Bernát-patak tektonikus völgye választja el (1. ábra). Három, egymással párhuzamos vonulata („halomgerince”) a Szemere, Csanak és Pannonhalma. Közülük a közepén elhelyezkedő Csanak a leghosszabb (kb. 20 km), legnagyobb átlagmagasságú (écsi Szent Pál-hegy: 316 m), és ezen találjuk a legtöbb természeti értéket is. A dombság kialakulásának történetét sokáig vitatták a geológusok. Az alsó pliocénban, a feltöltődő Pannon-beltó parti sávjában meginduló feltöltődés több rétegben vastag folyóvízi üledéket (homok, homokkő, agyag) terített le, melyek a felszínen helyenként ma is jól láthatók. A felső-pliocénban előbb eróziós hatásra, majd a kéregmozgások következtében az egységes Pannon-tábla összetöredezett, a két fővölgy ÉNy-DK csapásirányban megsüllyedt, így a három halomgerinc kiemelkedett környezetéből. A dombvonulatokra később vastag lösztakaró települt, csak a hegylábi részekben találunk homokot. Jellemző talaja agyagbemosódásos barna erdőtalaj, de más barna erdőtalajok és mozaikszerűen csernozjom jellegű talajok is megtalálhatók (MAROSI – SOMOGYI 1990).

^{1,2}Pécsi Tudományegyetem TTK, Növényrendszertani és Geobotanikai Tanszék, H-7624 Pécs, Ifjúság útja 6., ¹jaurinum@freemail.hu; ²lengyel.at@gmail.com

Növényföldrajzi viszonyok

A környezeti tényezők (alapkőzet, éghajlat, relatív magasság) alapján a potenciális erdőtársulás tatárjuharos lösztölgyes (*Aceri tatarici* – *Quercetum roboris*) vagy cserestölgyes (*Quercetum petraeae-cerris*) lehetett, de a területen maga a tatárjuhar és a mezőföldi löszfajok többsége már nem fordul elő. Extrazonálisan (völgyekben) gyertyános-tölgyesek, délies kitettségekben molyhos tölgyesek jelennek meg. A mezoklíma (viszonylag száraz, meleg) és az edafikus tényezők a dombok lejtőin sztyeprétek és homoki gyepek kialakulását teszik lehetővé, ma meglévő kiterjedt állományaik már a szőlőtermő területek felhagyását követően alakultak ki. Érdekes „találkozóhelye” a dombsor néhány, hazánkban eltérő elterjedési mintázatú hegy- és dombvidéki elemnek (pl. *Euphorbia angulata*, *Knautia drymeia*, *Scutellaria columnae*, *Vicia sparsiflora*), a képet tovább színesítik a Kisalföld homokpusztáiról felhúzódó sztyepi fajok (pl. *Oxytropis pilosa*, *Orobancha arenaria*, *Peucedanum arenarium*).

A vegetáció nagymérvű átalakítása, a másodlagos, illetve regenerálódó állományok nagy változatossága és elterjedtsége megnehezíti a flórahatárok felismerését. A római korig visszanyúló folyamatos és intenzív antropogén hatás (gabonatermesztés, erdőművelés, szőlőművelés, gyógynövénytermesztés) olyan nagy mértékben szült bele egyes fajok és vegetációtípusok helyi elterjedésébe, hogy a megszokottan „eredeti” termőhelyeket jelző fajok előfordulásai is óvatos megítélés alá kell, hogy essenek.

Ennek a megállapításnak lehet a következménye, hogy a Pannonhalmi-dombság növényföldrajzi helyzetének megítélése ellentmondásos, de a régóta elfogadott nézet szerint a Dunántúli-középhegység Vesprimense flórajárásának részét képezi. Geológiai önállósága vitathatatlan, emellett mindenképpen elkülöníti a Bakony fő tömbjétől a sziklai vegetáció és a montán bükkös elemek hiánya. Az „igazi” Bakonyalja (a Bakony nyugat felé egyenletesen lejtő, ahhoz kapcsolódó hegylábi vidéke) geológiai és vegetációs képe szintén jelentősen különbözik a Pannonhalmi-dombvidéktől, emiatt utóbbi növényzetének a Bakonyalja más részeitől független, önálló értékelése indokolt.

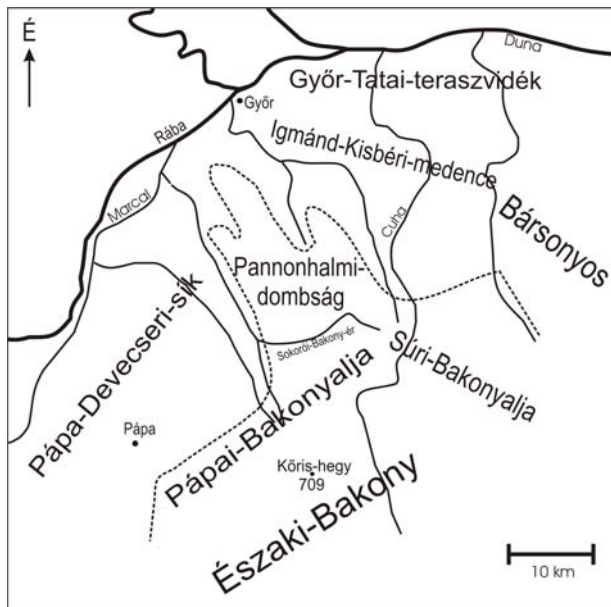
A múlt század közepén megjelent flóraművek közül POLGÁR (1941), közigazgatási egységet alapul véve nem foglal egyértelműen állást a dombságot illetően, ugyanakkor kiemeli a kettős flórahatás (Kisalföld ill. Bakony) jelenségét, utóbbira számos növényfajjal szolgál bizonyítékul (*Potentilla alba*, *Carex montana*, *Lathyrus lacteus*). FEKETE (1964) ugyan a Bakonyhoz sorolja, de rövid leírása továbbra is a bizonytalan növényföldrajzi helyzetet hangsúlyozza. Legutóbb GALAMBOS (1998) néhány hegy- vagy dombvidéki növényfaj (*Adoxa moschatellina*, *Asarum europaeum*, *Fagus sylvatica*) kimutatásával a Vesprimense-hez való tartozást véli igazoltnak. BARINA (2004) a Dunántúli-középhegység növényföldrajzi jellemzőit bemutató munkájában több, dél-északi irányú flóragrádienssel rendelkező, a Pannonhalmi-dombságban is előforduló fajról tesz említést: *Luzula forsteri* (adatai megerősítendő), *Knautia drymeia*, *Scutellaria columnae*. Ugyanakkor alföldi flórahatásokat csak a Mezőföld felől, illetve kisebb foltokban a hegység déli és keleti peremvidékéről mutat ki.

Kutatástörténet

Az edényes flóra kutatását a Pannonhalmi Apátság bencés szerzetesei kezdték meg a 19. század első felében. Ballay Valér gyűjtései (Kajár 1845-1947, majd Pannonhalma 1847-1888) mellett összeállította a dombság flórájáról szóló kéziratos jegyzéket is, melyet a Pannonhalmi Főapátság levéltára őriz (POLGÁR 1941). Ebenhöch Ferenc első-sorban Győr és Koronóc környékének flóráját kutatta, Fehér Ipoly pannonhalmi főapát Győr megyei monográfiájában megjelent jegyzékébe (EBENHÖCH 1874) a sokorói adatok legnagyobb része Ballay jegyzetei alapján kerültek (POLGÁR 1941). A későbbi bencés szerzetesek, tanárok (Gallik Oszvald, Gál Geláz, Kálovics Rezső, Mayer Szixtusz) tovább gyarapították az apátsági herbáriumot, melyet Mayer kezdeményezésére az 1970-es évektől három lépcsőben a Pécsi Tanárképző Főiskolának ajándékoztak (VÖRÖSS 1983).

A 20. század első évtizedeiben Polgár Sándor kutatta a megye flóráját, és jelentős számú gyűjtéssel is hozzájárult ismereteink bővítéséhez. Győr megyei flóraművében (POLGÁR 1941) mintegy 1000 edényes növényfaj előfordulását említi a Pannonhalmi-dombságból. Megjegyzendő, hogy nem táji, hanem közigazgatási határhoz igazította a munkát, emiatt a dombság délkeleti, a régi Veszprém megyéhez tartozó csücskéből (Gic, Románd, Lovászpátona, Nagydém és Bakonypéterd határából) csak esetenként, ritkán említ egy-két adatot. A mű így is a legteljesebb és legrészletesebb botanikai tárgyú munka, ami valaha megjelent a tájegység flórájáról.

A II. világháború után, jó fél évszázadon át egyetlen közlemény sem jelent meg a térségből, majd GALAMBOS (1998) közöl növényföldrajzi vonatkozású kiegészítést, PINKE et al. (2003) ritkább gyomnövények előfordulásáról számol be.

1. ábra. A Pannonhalmi-dombság és a környező tájegységek (a Vesprimense határa szaggatott vonallal jelölve)

Fig. 1. Pannonhalma Hills and the surrounding regions (border of Vesprimense marked with broken line)

Eredmények

Az elmúlt 5 év (2003-2008) kutatásainak legjelentősebb eredményei a következőkben foglalhatók össze:

1, Megállapítottuk, hogy a természetszerű erdőtársulások csaknem teljesen megsemmisültek, átalakultak. A megmaradtak között büккеlegyes gyertyánosokat (Sokorópátka: Harangozó; Ravazd: Dáné; Nyúl: Árpádkút), gyertyános-kocsánytalan tölgyeseket (Pannonhalma: Jánosházi-erdő; Ravazdi-erdő), a meredekebb déli oldalakon molyhos tölgyes fragmentumokat (Sokorópátka: Harangozó, Öreg-erdő; Tényő: Feketehegy; Győrújbarát: Vár-kő) találunk. Néhány löszszurdokban kislevelű hárssal elegyes szurdokerdő-maradványok is fennmaradtak (pl. Felpéc). A halomgerincek széles platóján többnyire kevésbé változatos másodlagos (főleg cseres) állományok vannak. DK-ról ÉNy-i irányban haladva az akácok, fenyvesek és a leromlott származékerdők aránya folyamatosan növekszik. Kutatásaink során az alábbi, lokálisan nem gyakori taxonok előfordulását mutattuk ki a dombvidék erdeiből: *Arum maculatum*, *Dryopteris dilatata*, *Laser trilobum*, *Melica nutans*, *Silene viridiflora*, *Smyrnium perfoliatum* (valamennyi új a dombság területén). Megerősítettük az alábbi fajok meglétét: *Allium ursinum*, *Asarum europaeum*, *Calamintha sylvatica*, *Carex digitata*, *Carex pilosa*, *Potentilla alba*, *Potentilla micrantha*, *Limodorum abortivum*, *Monotropa hypopithys*, *Scilla vindobonensis*, *Vicia sparsiflora*.

2, A dombság területén megtalálható szárazgyepek (erdőszegély-gyepek, homoki- és löszszipteprétek, óparlagok) térképezése során egyértelművé vált, hogy ezek az élőhelyek jelentik a Pannonhalmi-dombság aktuális vegetációjának fő botanikai értékét. Ösgyep már csak néhány kis folton maradt fenn, annál nagyobb a felhagyott szőlőparcellák helyén másodlagosan létrejött, különböző korú és természetességű szipteprétek száma. Jellemző ezekre – a védett fajokban (különösen orchideákban) való gazdagság mellett – néhány pionír jellegű (*Frangula alnus*, *Gentianopsis ciliata*, *Inula helenium*, *Ophrys apifera*, *Stipa pulcherrima*) illetve a közeli kisalföldi homokpusztáról érkező növény (*Carex liparicarpus*, *Gypsophila paniculata*, *Ononis pusilla*, *Oxytropis pilosa*, *Thesium dollineri*) előfordulása. Igazoltuk számos értékes szárazgyepei növény korábbi adatát: *Inula germanica*, *Iris pumila*, *Lathyrus lacteus*, *Linum flavum*, *Ophrys sphegodes*, *Orchis coriophora*, *Orobanche arenaria*, *Peucedanum arenarium*, *Stipa pennata*, *Viola ambigua*.

3, A jelentős területet borító, zavart, antropogén hatás alatt álló élőhelyeken, valamint akácok környezetében özönnövények (elsősorban *Solidago gigantea*, *Ailanthus altissima*) tömeges előfordulását tapasztaltuk. Emellett több terjedőben lévő növény jelenlétét észleltük: száraz löszvölgyekben elsősorban adventívek (*Lycium barbarum*, *Impatiens balfourii*, *Syringa vulgaris*), degradált erdőkben, azok szegélyein és parlagokon helyenként *Amorpha fruticosa*, *Asclepias syriaca*, *Laburnum anagyroides* jelenik meg. Adatokat gyűjtöttünk néhány ritkább, zavarástűrő vagy gyomjellegű növényről (*Adonis flammaea*, *Allium atropurpureum*, *Althaea cannabina*, *Bunias orientalis*, *Bupleurum affine*, *Carduus crispus*, *Cephalaria pilosa*, *Digitaria ciliaris*, *Gnaphalium luteo-album*, *Nicandra physalodes*, *Sherardia arvensis*, *Sisymbrium strictissimum*, *Thladiantha dubia*).

Enumeráció

Az enumeráció 184 ritka előfordulású és/vagy növényföldrajzi szempontból jelentősebb taxon új adatait tartalmazza, kivételt csak néhány, a térségben gyakoribb védett és/vagy Vörös Listás (KIRÁLY 2007) fajnál tettünk. Ezt kiegészíti továbbá 28, a domb-ságban adventív taxon új előfordulási adata is. A felsorolás alfabetikus sorrendben történik, a fajok nevezéktanánál SIMON (2000) munkáját tekintettük irányadónak. A lelőhelyek megadásánál községhatár, földrajzi név (hegy, erdő, dűlő) sorrendet követtük, indokolt esetben az élőhely pontosabb meghatározásával. Az adatokat a jelenleg használt flóratérképezési rendszerben elhelyezve (vö. KIRÁLY – HORVÁTH 2000) a felmérési kvadrátok negyedelésével kapott mezőkhöz rendeltük.

A lelőhelyek nevei után egyes esetekben zárójelben utalunk a megtalálókra, a szerzők saját adatait külön nem jelezzük. A monogramok jelentése: BE – Baracsi Enikő, FB – Felber Péter, KG – Király Gergely, PD – Pifkó Dániel, PGy – Pinke Gyula, PP – Peimli Piroska, SZT – Szuromi Tamás, WE – Werner Ervin.

Florisztikai adatainkat a területre vonatkozó korábbi irodalmi adatokkal egészítjük ki, indokolt esetben kitekintve a szomszédos tájegységekre (Kisalföld, Bakony-vidék más részei) is. A Pannonhalmi-domság flórájára új 40 fajt csillaggal (*) jelöltük.

Actaea spicata L.

Nyúl: Árpádkút fölötti oldal [8471/2 D]; Ravazd: Dáné: Fülöpné árka [8572/1 A], Sötét-Mály [8472/3 D]; Sokorópátka: Harangozó [8572/1 A]; Tényő: Szent Pál-hegytől Ny-ra, szurdokvölgyben [8472/3 A].

Úde büккеlegyes gyertyánosokban. Sokorói előfordulásáról egy RÓMER Flóris által a XIX. század második feléből származó herbárium lap tanúskodik (vö. POLGÁR 1941), SZILI (2003) ismeretterjesztő cikkében konkrét lelőhely nélkül szerepel.

Adonis flammea JACO.

Pannonhalma: Tóthey alatt, szántószegélyben szórványos [8472/2 C].

Az adat kiegészítést jelent PINKE et al. (2003) által ismertetett 3 lokalitáshoz. (Az *A. aestivalis* L. a térségben szórványos.)

Adonis vernalis L.

Bakonypéterd: Ravazdi-erdőföld [8572/2 C]; Győrújbarát: Vár-kő [8471/2 B]; Écs: Csillaghegy (tömegesen) [8472/1 C]; Felpéc: 272,7 m-es pont, 2 tő [8471/4 A]; Kajárpéc: Új-hegy; a gázvezeték páasztáján [8571/2 B], Hatos-tölgy közelében [8471/4 D]; Nagydém: Öreg-hegy, Öreg-hegy alatt [8572/1 C]; Nyalka: Kisnyalka feletti domboldalon (gyakori); 262,2 m-es hegy (Réz-h. mellett) csúcsához közel, egy tő [8472/4 B, D]; Pannonhalma: Jánosházi-erdő, Jánosházától északra, Francia-Pagony [8472/3 C, D], Illaki-erdő, Kisnyalkai-cseres, Szt. Imre-hegy [8472/4 A, C]; Ravazd: Macskalik [8472/3 D], Ravazdi-erdő [8572/2 C], Magas-Tarján [8572/2 A], Csóka-hegy [8572/4 C]; Sokorópátka: Öreg-erdő [8572/1 A, 8571/2 B] (ugyaninnen GALAMBOS (2001) is jelzi), Feketehegytől D-re [8472/3 C], Harangozó [8572/1 A]; Tényő: Vár-kőtől DNY-ra [8471/2 B], Feketehegy [8472/3 C], Tartanya feletti dombok [8471/2 B].

Főként erdőszeleken, sztyepréteken, elterjedt. (POLGÁR 1941: gyakori)

Adoxa moschatellina L.

Bakonypéterd: Likivarsány [8572/2 C]; Ravazd: Tarjáni-völgy (PD – SD) [8572/2 C]; Sokorópátka: Bó-torok-völgy [8572/1 A, C], Harangozó ÉK-i oldalán [8572/1 A].

Gyertyánosok, ligeterdők növénye. Az Északi-Bakonyban elterjedt (FEKETE et al. 1961), a Sokoróból csak a közelmúltban mutatták ki (GALAMBOS 1998).

**Agropyron pectiniforme* R. et SCH.

Nyúl: Szurdik [8472/1 A].

Legközelebbi előfordulásai a Kisalföldön Győr mellett (SCHMIDT – BAUER 2005) és a Keleti-Bakonyban (BAUER 2004, 2007) ismertek.

Agrostemma githago L.

Écs: Mester-hegy [8472/1 C]; Kajárpéc: Új-hegy [8571/2 B]; Sokorópátka: Újteleptől K-re lévő földek [8572/1 D]; Tényő: Nagyhegy [8471/4 B].

Extenzíven művelt rozs- és búzatablákban. Korábbi adatait PINKE et al. (2003) (Sokorópátka, Tényő) közli.

Agrostis vinealis SCHREB.

Pannonhalma: Jánosházi-erdő, száraz erdőszegély-gyepben (KG – SD) [8472/3 A].

POLGÁR (1941) az *Agrostis canina* L.-t említi a dombságról („frequens in caedua”), adatainak egy része valószínűleg e taxonra vonatkozik.

Allium atropurpureum W. et K.

Győrújbarát: Bartus-völgy, mezsgyén, néhány tő (2003) [8471/2 B].

Allium carinatum L.

Tényő: Lassú kút, erdőszegély-gyepben [8472/3 A].

Allium flavum L.

Győrújbarát: Kisbarát: Ürge-dombtól É-ra, mezsgyén [8471/2 A].

POLGÁR (1941) a dombságban szórványos előfordulásának tartja, az újabb kutatások tükrében ennél jóval ritkább.

Allium sphaerocephalon L.

Győrszemere-Szölőhegy: Kánya-domb déli lejtőjének felhagyott szőlőjében [8471/2 C; 8471/4 A]; Tényő: Nagyhegy [8471/4 B].

Allium ursinum L.

Sokorópátka: Öreg-erdő, két helyen: a nagyobb állomány több százas nagyságrendű [8571/2 B] (innen GALAMBOS 1998 közölte első ízben), a másik, mindössze 1 m²-es kis folt az erdő K-i szegélyében került elő [8572/1 A].

Két másik ismert populációjára (vö. GALAMBOS 1998) nem sikerült rábukkanni.

**Althaea cannabina* L.

Tényő: Tartanya szőlői felett, száraz, cserjés szegélytársulásban, tucatnyi tő [8471/2 B].

A térségben ritka, legközelebb a Fertőmelléki-dombsoron (KIRÁLY – KIRÁLY 2005), a Gerecsében (BARINA 2006), illetve a Balaton-felvidéken (Csopak: BAUER in BP) él.

Anemone ranunculoides L.

Győrújbarát: a Gyirmóti-Berettyó mentén az Üрге-dombtól az erdei iskoláig szórványos, a felette lévő hegyoldalon gyakori [8471/2 B]; Nyúl: Új-erdők [8472/1 C]; Pannonhalma: Váralja, egy kisebb csoportban (az állomány talán a közeli Arborétumból származhat, ahol gyakori) [8472/2 C]; Sokorópátka: Bő-torok-völgyben gyakori; Óreg-erdő; Harangozó [8572/1 A, C]

Jelenlegi elterjedése ismeretében meglepő, hogy csak két állománya volt ismert korábban (POLGÁR 1941: Ménfő, Harangozó-hegy). A már valószínűleg nem létező ménfői előfordulás inkább a Marcal-medencére vonatkozhatott.

Anemone sylvestris L.

Győrújbarát: Málé-völgy és Fehérkereszt-horgas között másodlagos sztyepréteken, mezsgyéken, 4 lokalitás [8471/2 B; 8472/1 A]; Lovászpata: Nagy-démi szőlők, mintegy 40 tő (2004-2007, megtelepedésre 2008-ban még tölevelek sem kerültek elő) [8572/1 C]; Nyúl: Kőhányás [8472/1 C]; Ravasz: Macskalik (PD – SD) [8472/3 C]; Tényő: Feketehegy [8472/3 C].

Elterjedésének gócpontja Nyúl és Győrújbarát szőlőhegyei között található, többi lelőhelyén végveszélyben van.

Aphanes arvensis L.

Lovászpata: Nagy-démi szőlők [8572/1 C].

A hegylábi homoktakarón ritkán megjelenő növény, PINKE et al. (2003) további két adatát hozza Gic és Tényő mellől. A Marcal-medence sekély termőrétegű kavicsos felszínein gyakoribb.

Arabis turrita L.

Écs: Csillag-hegy, löszmélyút részűjében [8472/1 D].

Egyetlen aktuális, összességében harmadik adata a Sokoróból. Régi adatai: BALLAY ap. EBENHÖCH 1874: Illaki-erdő; POLGÁR 1941: Ravasz).

Asarum europaeum L.

Győrújbarát: Józán-völgy, tucatnyi tő (WE – SD) [8471/2 B]; Nyúl: Árpádkút fölötti oldal (KG – SD) [8471/2 D]; Ravasz: Vadalmás területén löszút suvadásos oldalain (utóbbi szerepel GALAMBOS 1998 munkájában is) [8572/1 B].

**Asplenium scolopendrium* L.

Pannonhalma: Csejdvölgy [8472/2 C].

Egy elhagyott kertben álló kútban került elő. Az Északi-Bakony szurdokerdeiben gyakori (BÖLÖNI et al. 1997), régi bakonyalji adatai (FEKETE et al. 1961) megerősítésre szorulnak.

Aster amellus L.

Győrújbarát: Francia-kő [8371/4 D], Lilahegy; Tokaj [8471/2 B]; Nyúl: Hegyes-Magas [8472/1 C]; Tényő: Nagyhegy [8471/4 B].

Többnyire szőlőparlagokon, helyenként nagy egyedszámban. POLGÁR (1941) szerint szórványos.

Astragalus austriacus JACQ.

Győrújbarát: Fenyves és Gyurgyalag utca közötti sztyeprét-maradványban; Bartus-völgy [8471/2 B].

Athyrium filix-femina (L.) ROTH

Écs: Apátsági-erdő É-i részén, gyertyánosban 1 tő [8472/1 C]; Ravazd: Vadalmás, fenyővel elegyített erdőben, nedves-nyirkos termőhelyen, legalább 100 tő [8572/1 B].

A Bakonyban elterjedt (RÉDL 1942), a dombságon ritka (POLGÁR 1941: Ravazd – Kajár).

Avenula adsurgens SCHUR

Nyúl: Kőhányás, sztyeprét-fragmentumban [8472/1 C]; Sokorópátka: Öreg-erdő, erdőszegély-gyepben [8571/2 B].

POLGÁR (1941) „*Avenastrum pratense* (L.) JESS.” néven három lelőhelyét adja.

Brassica elongata EHRH.

Győrújbarát: Paperdő [8471/2 B]; Nyúl: Gerha [8472/1 C].

Füves löszpartoldalakon, néhány tő. Élőhelyeinek degradálódása miatt megmaradt állományai erősen veszélyeztetettek. POLGÁR (1941) még szórványos előfordulásának tartja. Aktuális adata a Bakonyból csak Várpalota környékéről van (BAUER 2007), a Kisalföldről (Mezőörs) SCHMIDT – BAUER (2005) ismerteti egy lelőhelyről.

**Bunias orientalis* L.

Győrújbarát: a gyermektábortól DK-re a Bartus-völgyben és mellékvölgyeiben elterjedt [8471/2 B]; Ravazd: Vadalmás felé vezető erdészeti út m. néhány példány [8572/1 B].

Üde szegélytársulásokban láthatóan terjedőben lévő faj, az első adatai a dombságból. A Bakonyban POLGÁR (1941) mutatta ki Porva-Csesznek állomásról (ezt veszi át RÉDL 1942 is), újabb adatai Herend környékéről ismertek (vö. PINKE et al. 2003, BAUER 2004).

Bupleurum affine SADLER

Győrújbarát: Gyurgyalag utca mellett, taposott gyepben [8471/2 B].

EBENHÖCH (1874) „Tényő szőlők felett” megjelöléssel említi „*B. gerardi* JACQ.” néven, adatát POLGÁR (1941) herbárium példány hiányában nem erősíti meg, kihagyja a flóralistából.

Calamintha sylvatica BROMF.

Pannonhalma: Jánosházától északra [8472/3 C], Illak [8472/4 A]; Ravazd: Macskalik [8472/3 D], Ravazdi-erdő [8572/2 C].

Populációi alacsony egyedszámúak. Aktuális lelőhelyei közül három helyen POLGÁR (1941) is látta. A Bakonyban ritka, régi Cuha-völgyi adatán kívül (POLGÁR ap. RÉDL 1942) Veszprém környéki és keleti-bakonyi előfordulásai ismertek (BAUER 2007).

Cardamine hirsuta L.

Győrújbarát: Bartus-völgy [8471/2 B]; Tényő: Mészégető-völgytől Ny-ra lévő völgyben [8471/4 B].

Üde, zavart társulásokban. Régi adatai POLGÁR (1941) szerint: Écs, Ravazd, Pannonhalma: Jánosházi-erdő.

**Carduus crispus* L.

Écs: Apátsági-erdő [8472/3 A]; Felpéc: Szemere vonulat, irtásokon [8471/4 B, D]; Nyúl: Hegyes-Magas [8472/1 C]; Ravazd: Sötét-mály [8472/3 D]; Sokorópátka: Pátkapusztától Ny-ra erdőszéleken [8571/2 B].

SIMON (2000) szerint ártéri erdők jellemzője, a dombságban erdei utak mentén szegélytársulásokban nő, néhol (Nyúl) kifejezetten száraz termőhelyen.

Carex digitata L.

Felpéc: 272,7 m-es ponttól D-re hársas szurdokban [8471/4 A]; Győrújbarát: Tokaj, sztyeprét (őszlőparlag) cserjés szegélyen állományalkotó [8471/2 B]; Sokorópátka: Harangozó ÉK-i oldalán, büккеgyes gyertyánosban [8572/1 A].

Győrújbaráti élőhelye különös, gyepjében erdő-sztyep-fajokkal, *Ophrys apifera*-val. A faj valószínűleg a néhány méterre húzódó meredek löszfal eredeti növényzetében volt jelen, ahonnan kiszorult, és a szomszédos szőlőparlag korai szukcessziós stádiumában elszaporodott. Régi adata (POLGÁR 1941): Tényőhegy, „igen ritka”.

**Carex liparicarpos* GAUD.

Tényő: Cukor-hegy, sztyepréten [8471/2 D].

A kislétföldi meszes homokpusztán gyakori faj, mely a Bakonyszentlászló környéki homokvidéken is megjelenik (RÉDL 1942, KEVEY 2005).

Carex michelii HOST

Felpéc: Szár-hegy (215.4m) [8471/4 A], a Szemere gerincén [8471/4 D]; Kajárpéc: Új-hegy környéke [8571/2 B]; Nagydém: Öreg-hegy alatt, Hideg-völgy [8572/1 C]; Nyalka: 262,2 m-es hegy a Rézhegy mellett [8472/4 D]; Pannonhalma: Jánosházi-erdő, Cinege [8472/3 A, B, C, D]; Ravazd: Macskalík [8472/3 C]; Tényő: Feketehegy [8472/3 C], Tartanya feletti dombok [8471/2 B, D], a falutól DNY-ra a 232,5 m-es dombon [8471/4 B].

A dombságban az egykori erdőssztyep-növényzet helyét jelző faj, túlélő populációi az élőhely teljes átalakulását követően is sokáig fennmaradnak.

Carex montana L.

Pannonhalma: Jánosházi-erdő (PD – SD) [8472/3 A].

Régi sokorói adatai közül csak ezt az egyet tudtuk megerősíteni, POLGÁR (1941) 5 további lelőhelyét közli.

Carex pallescens L.

Nyúl: Árpádkút-tól DK-re, tarvágás nyílt talajfelszínein [8471/2 D]; Pannonhalma: Jánosházi-erdő (KG – SD) [8472/3 A]; Ravazd: Dáné, néhány példány [8572/1 A].

Carex pilosa SCOP.

Felpéc: 272,7 m-es ponttól D-re szurdokerdőben [8471/4 A]; Nyúl: Árpádkút fölötti oldal [8471/2 D]; Ravazd: Dáné: Fülöpné árka [8572/1 A]; Sokorópátka: Harangozó ÉK-i oldalán, büккеgyes gyertyánosban [8572/1 A]; Tényő: Szent Pál-hegytől Ny-ra, szurdokvölgyben [8472/3 A; 8472/1 C].

POLGÁR (1941) csak az Écsi-erdőből közli, az előfordulás talán az árpádkúti állományra vonatkozik, ami az Écs – Nyúl – Tényő hármasszög közelében található.

Carex sylvatica HUDS.

Lovászpata: Öreg-hegy alatt: gyertyános-tölgyesekben, vágásokban gyakori [8571/2 D; 8572/1 C]; Nyúl: Árpádkút környéke [8471/2 D]; Ravazd: Gyümölcsös-lapos (1 tő) [8572/1 A]; Sokorópátka: Bó-torok-völgy, Öreg-erdő [8572/1 A]; Tényő: Feketehegy [8472/3 C].

A Bakonyhoz közeledve egyre gyakoribb, erre utal POLGÁR (1941) megjegyzése is. BALLAY ap. EBENHÖCH (1874) az Illaki-erdőből jelzi.

Carpesium cernuum L.

Felpéc: Lengyel-völgy [8471/4 A]; Nyalka: Kishegy feletti völgyben néhány példány [8472/4 C]; Sokorópátka: Harangozó [8572/1 A, C], Öreg-erdő [8571/2 A, B].

Vágásokban, zavart, üde erdei talajfelszíneken. A Bakonyban igen ritka, négy korábbi adata (PILLITZ 1908, POLGÁR 1941, TALLÓS 1956) megerősítetlen.

Caucalis platycarpus L.

Kajárpéc: Új-hegy [8571/2 B]; Pannonhalma: Boldogasszony-domb [8472/4 A]; Pázmándfalu: Tóthegy [8472/2 C]; Tényő: Tartanya feletti dombok [8471/2 D].

Sztyeprétek felső, felszakadozó szegélyében, illetve extenzív gabonatóblákban. POLGÁR (1941) szerint közönséges.

Centaurea triumfettii ALL.

Győrújbarát: Magas-hegyi kilátó környéke; Vár-kő; Tokaj; Málé-völgy fölött [8471/2 B]; Nyúl: Nyúli-hegy [8472/1 C], Lilahegy [8471/2 B]; Tényő: Tartanya feletti dombok [8471/2 B, D]; Nagyhegy [8471/4 B], a falutól DNy-ra a 232,5 m-es dombon [8471/4 B].

A *Carex michelii*-vel általában együtt előforduló faj, mely néhol szőlőparlagokon is megtelepszik. POLGÁR (1941) szerint szórványos.

Centaureum pulchellum (SW.) DRUCE

Écs: Babszökő keleti része a Rábaring felé [8472/3 A]; Győr: Ménfőcsanak: Rákóczi-emplékkő [8371/4 C].

Iszapos mélyedésekben, a térségből csak kevés adata ismert (POLGÁR 1941: Nagybaráthegy, Nyúl).

Cephalanthera damasonium (MILL.) DRUCE

Écs: Rábaring-től É-ra fenyvesben [8472/3 A]; Felpéc: Lengyel-völgy, erdeifenyvesben [8471/4 A]; Győrszemere-Szőlőhegy: Kánya-dombtól ÉK-re [8471/2 C]; Nyúl: Árpádkút fölötti oldal [8471/2 D]; Pannonhalma: Jánosházi-erdő [8472/3 C], Cinege, Francia-Pagony [8472/3 B, D], Illak [8472/4 A]; Ravazd: Macskalik [8472/3 C]; Sokorópátka: Öreg-erdő [8572/1 A], Feketehegytől D-re [8472/3 C].

Cephalanthera longifolia (L.) FRITSCH

Pannonhalma: Cinege, Jánosházi-erdő, Szemeti-Pagony (nem ritka) [8472/3 A, B, C, D].

Főként cseresekben. Két korábbi adata közül a pannonhalmi egy 19. századi gyűjtött példányon alapszik, a másik a fenti lelőhelyek közeléből származik (POLGÁR 1941).

Cephalanthera rubra (L.) RICH

Pannonhalma: Jánosházi-erdő [8472/3 A], Cinege [8472/3 B], Francia-Pagony [8472/3 D]; Sokorópátka: Feketehegy D-i része a gázvezetéknel [8472/3 C], Öreg-erdő [8571/2 B; 8572/1 A], Harangozó [8572/1 A].

Xerotherm tölgyesekben. Fenti adatok POLGÁR (1941) jelzéseinek megerősítései.

**Cephalaria pilosa* (L.) GR. et GODR.

Pannonhalma: Jánosháza, vágásnövényzetben [8472/3 C].

Legközelebbi ismert előfordulása Ugodon, a Bakonyalja és a Magas-Bakony határán található (BAUER 2004).

**Cerastium dubium* (BAST.) GUÉPIN

Kajárpéc: Miklósmajortól K-re, a Csuki-ér kanyarulatánál (szántóföld szegélyén kialakult mélyedésben, néhány példány) [8571/2 D].

Valószínűleg csak átmeneti megtelepedés. A fajt POLGÁR (1941) a Pannonhalmi-dombsággal határos kisalföldi területekről említi Felpéc és Kisbarátfalu mellől. A Bakonyból nem jelezték (vö. RÉDL 1942, SOÓ 1970, SIMON 2000).

Cirsium eriophorum (L.) SCOP.

Kajárpéc: Új-hegy környéke [8571/2 B]; Nyalka: Kisnyalka feletti domboldalon [8472/4 B, D]; Ravazd: Tavaszói-dűlővel szemben fekvő tisztás [8472/3 C], Magas-tarján alatti mezőn [8572/2 A]; Táp: Alsó-szőlők [8472/4 D]; Tényő: Várhegy alatti völgyben [8471/2 D], Nagyhegy [8471/4 B].

Félszáraz, kissé zavart vagy cserjésedő gyepekben.

**Cirsium pannonicum* (L. f.) Link

Győrújbarát: Fehérkereszt-horgas és a rádióadótorony között, illetve a Málé-völgy fölött, felhagyott szőlő helyén kialakult fajgazdag sztyepréteken, néhány kisebb (1–2 m²-es) polikormon [8471/2 B].

Clematis recta L.

Kajárpéc: Bő-torok-völgy [8572/1 C]; Nagydém: Nagy-Kotyor [8572/1 C]; Pannonhalma: Csejdevölgy, 1 tő [8472/2 C].

Üde erdőszegély-gyepekben . POLGÁR (1941) egy adatot közöl (Pannonhalma).

**Consolida orientalis* (J. GAY) SCHRÖDINGER

Ravazd: Hármás-Tarján [8572/2 A]. Gabonatóblában alkalmilag felszaporodva (2002).

Cornus mas L.

Bakonypéterd: Ravazdi-erdőföld; a ravazdi erdészeti aszfaltút végénél, xerotherm erdőszegélyen [8572/2 C].

**Corydalis cava* (L.) SCHW. et KOERTE:

Győrújbarát: Vár-kő É-i oldalán, a völgytalp közelében, kis csoportban [8471/2 B]; Lovászpata-Nagydém: Öreghegy alatt, sokféle tömeges [8571/2 D; 8572/1 C; 8572/3 A]; Pannonhalma: Arborétum [8472/2 C]; Sokorópátka: Harangozó (tömeges), Öreg-erdő (több helyen tömeges) [8572/1 A, C].

Jelenkori gyakorisága ellenére mindezidáig nem volt említése a kistájról.

Corydalis pumila (HOST) RCHB.

Győrújbarát: Vár-kő környékén többfelé állományalkotó; Gazdák-erdeje: a Gyermektábor közelében; Tokaj [8471/2 B]; Écs: Apátsági-erdő [8472/3 A]; Pannonhalma: Illaki-erdő, Kisnyalkai-cseres [8472/4 A, C].

Félszáraz cseresekben, illetve erodált löszös partokon. POLGÁR (1941) csak a Vár-kőn találta „szálanként”, itt ma tömegesen fordul elő.

Crepis praemorsa (L.) TAUSCH

Győrújbarát: Vár-kő [8471/2 B]; Lovászpata: Nagy-démi szőlők [8572/1 C]; Nyúl: Pillis [8472/1 C]; Ravazd: Macskalik [8472/3 C]. Jó természetességi állapotú sztyeprét-fragmentumokban, erdő-szegély-gyepben.

POLGÁR (1941) szerint szórványos.

Cucubalus baccifer L.

Pannonhalma: Jánosháza [8472/3 C]; Ravazd: Macskaliktól keletre lévő völgyben [8472/3 D]; Tényő: a Sós-ér mellett [8471/4 B].

BALLAY (ap. EBENHÖCH 1874) közel másfél évszázados közlésének megerősítése.

Cuscuta campestris YUNCKER

Sokorópátka: Tsz-től K-re útszéli gyomtársulásban elterjedt, főleg *Polygonum aviculare*-n. [8572/1 A].

**Cuscuta europaea* L.

Ravazd: Vadalmás, löszmélyút mentén, *Humulus lupulus*-on és *Solidago gigantea*-n (SzT – SD) [8572/1 B].

Az első hiteles adata a dombságból, Gyórszentmártonból (Pannonhalma) korábban tévesen közölték (vö. POLGÁR 1941).

Cyclamen purpurascens MILL.

Ravazd: Dáné, Fülöpné árka, kb. 100 tő üde gyertyánosban [8572/1 A].

Erdészek elmondása szerint egykori betelepítésből megmaradt, igen régóta ismert állomány, talán azonos a BALLAY (ap. EBENHÖCH 1874) által látottal.

Cyperus fuscus L.

Pannonhalma: Illaki-erdő, erdei pocsolóban [8472/4 A].

Csapadékosabb nyarakon időszakosan megjelenő növény, bizonyára elterjedtebb.

Cystopteris fragilis (L.) BERNH.

Győrújbarát: Gazdák-erdeje: a Gyermektábor közelében (BE – SD) [8471/2 B]; Nyúl: Árpádkút fölötti oldal (KG – SD) [8471/2 D]; Ravazd: Vadalmás [8572/1 B]; Tényő: Mészégető-völgytől Ny-ra lévő völgyben [8471/4 B]; Feketehegy [8472/3 C].

Löszös szakadópartokon, üde, erodált talajú völgyekben. POLGÁR (1941) további 2 lelőhelyről közli.

**Dactylorhiza incarnata* (L.) Soó

Pannonhalma: Boldogasszony-domb DK-i oldalán (2005: 8 virágzó tő) [8472/4 A].

Élőhelye teljesen atipikus: akácosban található, néhány más kosborfajjal együtt.

Dictamnus albus L.

Bakonypéterd: Ravazdi-erdőföld [8572/2 C]; Győrújbarát: Vár-kő; Tokaj [8471/2 B]; Nagydém: Öreg-hegy, Öreghegy alatt [8572/1 C]; Pannonhalma: Jánosházi-erdő [8472/3 A, C, D]; Ravazd: Magas-tarján [8572/2 A], Macskalik [8472/3 C, D]; Sokorópátka: a falutól K-re (FB – SD) [8572/1 A, B], Öreghegy [8572/1 C], Feketehegytől D-re [8472/3 C], Harangozó [8572/1 A]; Tényő: Feketehegy [8472/3 C], Tartanya feletti dombok [8471/2 B].

Xerotherm tölgyesekben és azok szegélyein, cserjésekben, elterjedt.

Digitalis grandiflora MILL.

Nyúl: Árpádkút fölötti oldal (KG – SD) [8471/2 D]; Tényő: Feketehegy [8472/3 C].

POLGÁR (1941) szerint „vágásokban elég gyakori”.

Digitaria ciliaris (RETZ.) KOELER

Pannonhalma: levendulaültetvény gyomtársulásában [8472/4 A].

Bizonyára elterjedtebb, mint azt aktuális adataiból következtethetnénk, mivel testvér-fajától (*D. sanguinalis*) csak közeli szemrevételezéssel különböztethető meg. POLGÁR (1941) konkrét lelőhelyét nem említi.

Dryopteris carthusiana (VILL.) H. P. FUCHS

Écs: Apátsági-erdő [8472/3 A]; Felpéc: Szemere gerincén, 1 tő [8471/4 D]; Pannonhalma: Gyümölcsös-lapos [8472/3 C]; Ravazd: Spitzer, Dáné [8472/3 C], Vadalmás (gyakori) [8572/1 B].

Különböző erdőtípusokban, szálanként. POLGÁR (1941) szerint igen ritka. GALAMBOS (1998) a Macskalik-tető mellől jelzi.

**Dryopteris dilatata* (HOFFM.) A. GRAY

Ravazd: Vadalmás területén fenyőelegyes telepítvényben, nedves-nyirkos termőhelyen (kb. 100 tő) [8572/1 B].

Lelőhelyén további 4 páfrányfajjal él együtt. Az Északi-Bakonyban nem ritka (BÖLÖNI et al. 1997), a Bakonyaljáról BAUER (2004) közli.

Echinops sphaerocephalus L.

Bakonypéterd: Románd-szőlőhegytől északra [8572/2 C]; Pannonhalma: az apátsági levendulásban [8472/2 C]; Ravazd: Vadalmás; Dáné [8572/1 B].

Erdei utak mentén, mezsgyéken szórványosan. Régi adatok: BALLAY ap. EBENHÖCH (1874) Illaki-erdő; POLGÁR (1941): Kajár-Sárkánymajor.

Epilobium montanum L.

Écs: Apátsági-erdő É-i részén, gyertyánosban [8472/1 C]; Pannonhalma: Cinege [8472/3 B], Apát-sétáló [8472/3 C].

POLGÁR (1941) árnyékos helyeken gyakorinak véli, konkrét lelőhellyel ugyanakkor nem szolgál.

Epilobium parviflorum SCHREB.

Ravazd: Tavaszói-dűlő [8472/3 D].

Epipactis helleborine (L.) CRANTZ

Pannonhalma: Cinege [8472/3 B]; Francia-Pagony [8472/3 D]; Ravazd: Vadalmás, telepített lucfenyvesben [8572/1 B]; Sokorópátka: Feketehegytől D-re [8472/3 C], Öreg-erdő [8571/2 B]; Tényő: Várhegy alatti völgyben [8471/2 D].

Erechthites hieracifolia (L.) RAF. ex DC.

Pannonhalma: Jánosházi-erdő, bolygatott, sáros erdei talajon [8472/3 C].

Erysimum cheiranthoides L.

Pannonhalma: Jánosházi-erdő [8472/3 C]; Ravazd: Sötét-mály [8472/3 D].

BALLAY és EBENHÖCH adatait POLGÁR nem tartja hitelesnek, egy előfordulási adatát Ravazdról, üde erdőből közli (POLGÁR 1941).

Erysimum odoratum EHRH.

Nyúl: Pillis (2005-ben még megvolt, azóta az élőhelyeül szolgáló mezsgyét beszántották, így innen kipusztultnak tekinthető) [8472/1 C]; Sokorópátka: Harangozó [8572/1 A].

Kötődik a természetes állapotú szárazgyepekhez. POLGÁR (1941) szerint gyakori, három lokalitást ad meg Nyúl, Écs, Kajár és Pannonhalma határából, cserjésekből, löszmélyutak mellől.

Euphorbia amygdaloides L.

Nagydém: Öreg-hegy [8571/2 D; 8572/1 C]; Nyúl: Árpádkút fölötti oldal [8471/2 D]; Tényő: Vasfazék-völgy [8472/3 C], Szent Pál-hegytől Ny-ra, szurdokvölgyben [8472/3 A; 8472/1 C].

Üde gyertyánosokban. Árpádkúti lelőhelye azonos lehet a dombságból eddig egyedül jelzett écsivel (BALLAY ap. EBENHÖCH 1874, POLGÁR 1941).

Euphorbia angulata JACQ.

Felpéc: a Szemere gerincén [8471/4 D]; Győrújbarát: Gazdák-erdeje, a Gyermektábor közelében (BE – SD) [8471/2 B]; Pannonhalma: Cinege, Jánosházi-erdő [8472/3 B, D]; Sokorópátka: Harangozó [8572/1 A]; Tényő: Tartanya feletti dombok [8471/2 B]; Feketehegy [8472/3 C].

Különféle erdőátársulásokban, erdőszegélyeken, általában kisebb csoportokban. A Dunántúli-középhegységnek csak a nyugati feléből ismert faj a dombságban szórványos (POLGÁR 1941: Écs, Tényő: Feketehegy, Ravazd, Hármás-Tarján, Sokorópátka: Harangozó, Felpéc).

Euphorbia polychroma KERN.

Bakonypéterd: Likivarsány, Lábatlanszék, Ravazdi-erdőföld [8572/2 C], száraz tölgyesekben, csak kisebb sarjtelepek.

Euphorbia segueriana Necker

Kajárpéc: Új-hegy környéke [8571/2 B]; Ravazd: Tavaszói-dűlő [8472/3 D].

Száraz gyepekben. A Győr környéki homokpusztákon gyakori.

Fagus sylvatica L.

Nyúl: Árpádkút fölötti oldal (KG – SD) [8471/2 D]; Ravazd: Dáné: Fülöpné árka [8572/1 A]; Sokorópátka: Öreg-erdő [8572/1 A], Harangozó [8572/1 A, C].

Utóbbi lelőhelyről publikálta GALAMBOS (1998), aki szerint „szálanként” fordul elő. A 2005-2007 között megtalált állományok jóval nagyobbak, kisebb foltokban szinte homogén bükköst alkot (pl. a Harangozó-hegy délkeleti oldalán vagy a nyúli Árpád-kút fölött). Ezek az állományok bizonyosan mesterségesen telepítettek. GALAMBOS (l. c.) ismerteti a fajra vonatkozó korábbi adatokat, de nem veszi figyelembe SZODFRIDT (ap. FEKETE 1964) állítását, aki szerint gyertyános-tölgyesekben szórványosan megtalálható.

**Frangula alnus* (L.) MILL.

Győrújbarát: Józánvölgy, cserjésedő másodlagos sztyepréten (ószőlőparlagon) [8471/2 B].

A Mosoni-Duna menti fűzligetekben elterjedt, a dombságon új.

Fraxinus ornus L.

Győrújbarát: Vár-kő; Fehérkereszt-horgas fölött cserjésedő sztyepréten [8471/2 B]; Pannonhalma: Boldogasszony-domb [8472/4 A]; Pázmándfalu: Tóthegy [8472/2 C].

Száraz, füves lejtőkön, szubszpontán terjed. Régi adatai a Vár-kőről (POLGÁR 1941) és Pannonhalmáról (BALLAY ap. POLGÁR 1941) vannak.

Galeobdolon montanum PERS. ex RCHB.

Felpéc: 272,7 m-es ponttól D-re löszszurdokban [8471/4 A]; Nyúl: Árpádkút fölötti oldal (KG – SD) [8471/2 D]; Sokorópátka: Öreg-erdő K-i szegélyében, kis állomány [8572/1 A].

POLGÁR (1941) csak a Ravazdi-erdőből, „igen ritka” megjegyzéssel közli.

Galeopsis speciosa MILL.

Románd: Bona-patak mentén [8572/4 A].

**Galium rubioides* L.

Pannonhalma: Jánosházi-erdő [8472/3 A].

Atipikus élőhelyen: száraz, füves erdei nyiladékon, *Iris variegata*-val. Hasonló élőhelyen találta KIRÁLY (2004) a Soproni-hegységben. A Bakonyból nincs adata (vö. RÉDL 1942, SOÓ 1966, SIMON 2000).

**Gentianopsis ciliata* (L.) MA

Tényő: Nagyhegy [8471/4 B].

A lelőhelyet 2005 októberében PINKE Gyula és WERNER Ervin találta meg az egykori szőlőhegy egyik vápájának oldalrészűjében. A virágzó egyedek száma 2005–2008 között 10–45 tő volt. Legközelebb Fenyőfő homokján él (RÉDL 1942), adata azonban régóta megerősítetlen.

Geranium divaricatum EHRH.

Győr-Ménfőcsanak: Győzelem utca végén, árnyas-gyomos löszpartoldalban (2004-es megjelését követően egyik évben sem került elő) [8371/4 D].

A lelőhelyen POLGÁR (1941) is megtalálta, ezen kívül még 4 előfordulását közli.

Glechoma hirsuta W. et K.

Felpéc: 272,7 m-es ponttól D-re [8471/4 A]; Győrújbarát: Vár-kő [8471/2 B]; Nyúl: Nyúli-hegytől DK-re [8472/1 C]; Sokorópátka: Harangozó ÉK-i oldalán [8572/1 A]; Tényő: Szent Pál-hegytől Ny-ra [8472/3 A].

Hársas löszszurdokban, üde erdei aljnövényzetben, igen szórványos, kevés régi adattal (BALLAY ap. EBENHÖCH 1874: Tényő, POLGÁR 1941: Tényő, Ménfő, Pannonhalma, Tarjáni-erdő, Harangozó).

Globularia punctata LAP.

Nyúl: Cinege, Kőhányás [8472/1 C]; Nyalka: Kisnyalka feletti domboldalon [8472/4 D]; Pannonhalma: Csejdevölgy [8472/2 C].

Kötöttebb talajú sztyepréteken. A dombságban és a szomszédos kisalföldi területeken sem gyakori, néhány korábbi adata: Győrság (BALLAY ap. EBENHÖCH 1874), Pannonhalma: Völgyma (POLGÁR 1941).

Gnaphalium luteo-album L.

Felpéc: a Szemere gerincén, erdei út mélyedésében néhány tő (2006) [8471/4 D].

Alkalmilag megjelenő, élőhelyeinek degradálódása miatt pusztulóban lévő növény, felkerült a Vörös Listára is (KIRÁLY 2007). POLGÁR (1941) Felpéc kisalföldi részéről jelzi, közeli bakonyaljai termőhelyein (PILLITZ 1908, RÉDL 1942) régóta megerősítetlen.

Gnaphalium uliginosum L.

Pannonhalma: Illak [8472/4 A]; Ravazd: Dáné [8572/1 B], Sötét-mály [8472/3 D].

Keréknyomokban, erdei pocsolyák környezetében, nem állandó lelőhelyekkel. Társnövénycsoportokban általában: *Juncus bufonius*, *Gypsophila muralis*.

Gypsophila muralis L.

Felpéc [8471/4 D]; Ravazd: Sötét-mály [8472/3 D].

Keréknyomokban, erdei pocsolyák környezetében, nem állandó lelőhelyekkel. Társnövénycsoportokban általában: *Gnaphalium uliginosum*, *Juncus bufonius*.

Gypsophila paniculata L.

Győrszemere-Szőlőhegy: Kánya-domb, felhagyott szőlőben tömeges [8471/2 C; 8471/4 A]; Győrújbarát: Mátyás körút [8371/4 D]; Tényő: Közép-úti dűlő [8471/2 B].

Száraz gyepekben, mezsgyéken, fiatalabb szőlőparlagokon. A Sokoróalján (pl. Koronócó, Felpéci „ősborókás”) és a Győr környéki homokpusztákon igen gyakori, POLGÁR (1941) csak ezekről a helyekről említi. MAJER (in FEKETE et al. 1961) Bakony-szentlászló – Bakonytamási homokvidékről jelzi.

Hypericum hirsutum L.

Nyúl: Árpádkút fölötti oldal [8471/2 D]; Pannonhalma: Jánosházától északra [8472/3 C]; Ravazd: Magas-tarján alatti mezőn [8572/2 A].

Tarvágáson, száraz tölgyesben.

Hypericum montanum L.

Nyúl: Rigós [8472/1 C]; Pannonhalma: Tóthegy É-i része [8472/2 C]; Ravazd: Bóna-völgy [8572/2 C]; Sokorópátka: Harangozó [8572/1 C]; Tényő: Feketehegy [8472/3 C].

Száraz sztyepréteken illetve száraz tölgyesekben. POLGÁR (1941) szerint gyakori, ma legfeljebb szórványosnak mondható.

Inula germanica L.

Tényő: Közép-úti dűlő [8471/2 B].

Egyetlen kis populáció, szőlőparlagon. A Bakonyban is ritka növény (vö. FARKAS 1999, SIMON 2000).

Inula helenium L.

Győrújbarát: Józsanvölgy (kb. 100 tő) [8471/2 B].

Üde cserjés szegélyén, egykori út mentén. A DNY-Dunántúlon elterjedt, a Bakony-aljáról és a Bakonyból eddig nem volt ismert (vö. FARKAS 1999, SIMON 2000), újabb adata a Balaton-felvidékről van (BAUER et al. 2004).

Inula hirta L.

Nyúl: Pillis; Kőhányás (néhány tő) [8472/1 C]; Tényő: Feketehegy [8472/3 C], Nagyhegy [8471/4 B].

Megfigyeléseink szerint kötődik a zavarásmentes száraz gyepekhez, régi parlagokra sem települ vissza. POLGÁR (1941) szórványosnak tartja, 6 lelőhelyét említi.

Iris pumila L.

Pannonhalma: Szt. Imre-hegy: a csúcsi emlékmű mellett, az ösvény taposott gyepjében, mintegy 20 tő [8472/4 A], Boldogasszony-domb, kb. 100 tő [8472/4 A].

Pannonhalmán először BALLAY (ap. EBENHÖCH 1874) találta meg. A lelőhely FARKAS (1999) könyvében is szerepel.

Iris variegata L.

Felpéc: Kesző-völgy; Bóka-pince felett, a fenyves szélén; 272,7 m-es pont, másodlagos sztyepréten [8471/4 A]; Györszemere-Szőlőhegy: Kánya-domb déli lejtőjének felhagyott szőlőjében [8471/2 C; 8471/4 A]; Győrújbarát: Vár-kő [8471/2 B]; Pannonhalma: Jánosházi-erdő, erdei nyiladékban egy helyen gyakori [8472/3 C]; Ravazd: Bóna-völgy [8572/2 C], Macskalik, 1 tő [8472/3 C]; Sokorópátka: Harangozó, Öreg-erdő [8572/1 A, C].

Megfelelő élőhelyeken rendszerint megvan, POLGÁR (1941) szerint is gyakori.

Juncus effusus L.

Écs: Rábaring [8472/3 A].

A dombságban ritka, és a Győr környéki Kisalföldön sem gyakori.

Jurinea mollis (L.) RCHB.

Kajárpéc: Rátkitól ÉNy-ra, kb. 100 tő [8471/4 D]; Nyúl: Magos-hegytől D-re [8471/2 B], Rigós [8472/1 C]; Tényő: Közép-úti dűlő, Tartanya feletti dombok (néhány száz tő) [8471/2 B], Várhegy, Cukor-hegy (kb. 250 tő) [8471/2 D].

Sztyepréteken korábban sem volt ritka (POLGÁR 1941), ma elsősorban felhagyott szőlők helyén kialakult száraz gyepekben jellemző.

Knautia drymeia HEUFF.

Felpéc: Szár-hegy (215.4m) [8471/4 A]; Lovászpata: Öreghegy alatt, Öreghegy (gyakori) [8571/2 D; 8572/1 C]; Nagydém: Cseri-erdő [8572/3 A]; Ravazd: Macskalik [8472/3 D]; Sokorópátka: Bőtorok-völgy, Harangozó, Öreg-erdő [8572/1 A]; Tényő: Sós-ér feletti erdőrésztben [8472/3 A], Vasfázék-völgy [8472/3 C], a falutól DNY-ra a 232,5 m-es dombon [8471/4 B].

Hazánkban nyugat felé a Gerecséig terjeszkedő (itt újabban nem sikerült kimutatni, BARINA 2006), a Bakonyban még általános alpin-balkáni elterjedésű faj. A térségben elég gyakori, degradáltabb üde erdőkben is nagy számban fordul elő.

**Laser trilobum* (L.) BORKH.

Sokorópátka: Harangozó: a csúcs közelében, molyhos tölgyesben, két tő (egy közülük 2006-ban virágzott) [8572/1 C].

A Bakonyban elterjedt száraz tölgyes fajnak az első adata a dombság területéről.

Lathyrus hirsutus L.

Sokorópátka: a Harangozó-hegy É-i lábánál a Csuki-ér hídja mellett, kis folton, valamint a Tsz-től K-re mezsgyén [8572/1 A].

Már POLGÁR idejében is ritka volt, Győr megyéből négy előfordulását jelzi (POLGÁR 1941), újabb adatai a Kisalföldről (SCHMIDT – BAUER 2005: Gecse, Abda) és a Bakonyaljáról (BAUER 2007: Ganna) vannak.

Lathyrus lacteus (M. BIEB.) WISSJUL.

Pannonhalma: Jánosházi-erdő [8472/3 A]; Ravazd: Macskalik (PD – SD) [8472/3 C]. Erdőszegélygyepekben illetve molyhos tölgyes aljnövényzetében.

Régi adatait BALLAY ap. EBENHÖCH (1874) (Tényő) és POLGÁR (1941) (Jánosháza, Ravazd, Sokorópátka, Tényő: Feketehegy) közlik.

Lathyrus vernus (L.) BERNH.

Ravazd: Dáné: Fülöpné árka [8572/1 A]; Sokorópátka: Harangozó [8572/1 A, C].

Üde gyertyánosokban, a dombság délkeleti felében.

Leonurus marrubiastrum L.

Nyalka: Kishegy feletti völgyben; Kisnyalkai erdőben gyakori, akácok szélén [8472/4 C]; Tényő: Feketehegy [8472/3 C].

A Bakonyban igen kevés adata ismert (RÉDL 1942).

Lepidium perfoliatum L.

Pázmándfalu: Tóthegey [8472/2 C].

Szántószegélyben, ritkább gyomok társaságában. POLGÁR (1941) szintén a környékről jelzi, a Vesprimenséből más aktuális előfordulása nem ismert.

Libanotis pyrenaica (L.) BOURG.

Écs: Mester-hegy [8472/1 C], Berény (a lőtér mellett) 1 tő [8472/3 B]; Győr: Csanakhegyi földalatti víztárolónál [8371/4 C]; Győrújbarát: Francia-kő; Tokaj [8371/4 D]; Kajárpéc: Új-hegy [8571/2 B]; Pannonhalma: Csejdervölgy [8472/2 C]; Ravazd: Csóka-hegy [8472/4 C]; Sokorópátka: a falutól K-re felhagyott szőlőkben [8572/1 A, B]; Tényő: Nagyhegy, néhány tő [8471/4 B].

Elsősorban mezsgyéken, elterjedtebb, mint azt POLGÁR (1941) flóraműve sugallja.

Lilium martagon L.

Ravazd: Dáné [8472/3 C]; Tényő: Feketehegy (PD – SD) [8472/3 C].

Üde gyertyánosokból került elő néhány nem virágzó egyed. Egyetlen ismert lelőhelye a ravazdi Macskalik-tető volt, ahol BALLAY (ap. EBENHÖCH 1874) és POLGÁR (1941) is találta.

Limodorum abortivum (L.) SW.

Bakonypéterd: a ravazdi erdészeti aszfaltút végénél, 1 tő [8572/2 C]; Sokorópátka: Öreg-erdő, 1 tő [8571/2 B].

Száraz molyhos tölgyes szegélyében. POLGÁR (1941) hasonló élőhelyről jelzi (Harangozó, Feketehegy).

Linum flavum L.

Tényő: Közép-úti dűlő [8471/2 B].

Bromus erectus-os gyeppragmentumban, néhány tucat tő. Néhány hasonló karakterű sztyepréti elemmel ellentétben nem jelenik meg felhagyott szőlők helyén (mint pl. a Gerecsében, vö. BARINA 2006) amely talán a szűk elterjedésből adódó korlátozott terjedési lehetőségeivel magyarázható. BALLAY ap. EBENHÖCH (1874) és POLGÁR (1941) több helyről jelzi előfordulását.

Linum hirsutum L.

Felpéc: Kesző-völgy [8471/4 A]; Nyúl: Kőhányás [8472/1 C]; Pázmándfalu: Tóthegy (1000x) [8472/2 C]; Tényő: Közép-úti dűlő [8471/2 B, D], Cukor-hegy, Várhegy [8471/2 D], Nagyhegy (1000x) [8471/4 B].

Sztyepréteken, szőlőparlagokon elterjedt, helyenként tömeges. A Bakony-vidék területéről ismert elszórt populációk (vö. RÉDL 1942, MÉSZÁROS 1997, BAUER 2004, 2007) közül valószínűleg a legnagyobb egyedszámú található a dombság sztyeprétején.

Linum tenuifolium L.

Écs: Berény (a lőtér mellett) [8472/3 B]; Felpéc: Kesző-völgy [8471/4 A]; Győrszemere-Szőlőhegy: Kánya-domb D-i oldala [8471/2 C; 8471/4 A]; Győrújbarát: Fenyves utca és Gyurgyalag utca között [8471/2 B], Fenyves utcához közeli rét [8371/4 D]; Fehérkereszt-horgas és a rádióadótorony között [8471/2 B]; Pannonhalma: Csejdvölgy [8472/2 C], Boldogasszony-domb [8472/4 A]; Tényő: Közép-úti dűlő [8471/2 B], Cukor-hegy [8471/2 D].

Az előző fajjal többnyire azonos vagy valamivel szárazabb élőhelyeken fordul elő.

Listera ovata (L.) R. BR.

Felpéc: Szemere, a 272,7 m-es ponttól ÉNy-ra 12 tő (2007) [8471/4 A]; Győrújbarát: Tokaj, sztyepréten 5 tő (2008) [8471/2 B]; Nyúl: Árpádkút [8471/2 D]; Pannonhalma: Jánosházi-erdő, Francia-pagony, Gyümölcsös-lapos [8472/3 A, B, C, D], Boldogasszony-domb DK-i oldalán (2005: 38 virágzó tő) [8472/4 A].

Lysimachia punctata L.

Lovászpataona: Öreghegy alatt [8571/2 D]; Nagydém: Öreg-hegy [8572/1 C]; Pannonhalma: Szemeti-Pagony [8472/3 C]; Sokorópátka: Öreghegy [8572/1 C]; Tényő: Feketehegy [8472/3 C].

Csak a dombság délkeleti felében.

Melampyrum cristatum L.

Pannonhalma: Jánosházi-erdő [8472/3 C].

**Melica nutans* L.

Ravazd: Sötét-Mály [8472/3 D], Spitzer [8472/3 C]; Sokorópátka: Harangozó [8572/1 A], gyertyánlegyes üde erdőkben.

Mentha arvensis L.

Felpéc: a „Hatos-tölgy” közelében, nedves gyomtársulásban [8471/4 D].

POLGÁR (1941) ugyan gyakorinak tünteti fel, adatokkal azonban csak a Győr környéki folyók mentéről szolgál. Megfigyeléseink szerint a térségben ritka.

Mercurialis perennis L.

Ravazd: Vadalmás, Dáné [8572/1 A, B].

Északi kitétséggű gyertyánosban. POLGÁR (1941) Ravazd egy másik erdejéből (Tarjáni-erdő) jelzi.

Monotropa hypopitys L.

Bakonypéterd: a ravazdi erdészeti aszfaltút végénél, száraz tölgyes szegélyében 2006-ban került elő néhány csoportja, a következő években nem láttuk [8572/2 C].

Neottia nidus-avis (L.) RICH.

Pannonhalma: Cinege, Jánosházi-erdő [8472/3 A, B, C], Francia-Pagony [8472/3 D]; Sokorópátka: Harangozó [8572/1 A, C]; Tényő: Feketehegy [8472/3 C].

Többféle erdőtípusban megtalálható, nem gyakori.

Nonea pulla (L.) DC. f. *ochroleuca* OPIZ

Felpéc: 272,7 m-es pont, másodlagos sztyepréten 1 tő [8471/4 A].

A szórványosan előforduló tőalak ritka színváltozata.

Odontites lutea (L.) CHAIRV.

Nyúl: Hegyes-Magas [8472/1 C]; Tényő: Nagyhegy [8471/4 B].

Nyílt homoki gyepekben. A Bakony egész területén ritka, jelzései mind régebről valók (PILLITZ 1908, BARTHA ap. RÉDL 1942, POLGÁR 1941).

**Ononis pusilla* L.

Tényő: Közép-úti dűlő [8471/2 B].

Hegylábi homoki sztyeprét vadak által feltúrt részén. A Vesprimense déli területein csak a Veszprém-környéki dolomitkopárokról ismert (BARTHA ap. RÉDL 1942, BAUER 2004, 2007, KIRÁLY – KIRÁLY 2005).

Ophrys apifera HUDS.

Écs: Káptalan-tag; Mester-hegy [8472/1 C]; Győrújbarát: Tokaj (*Carex digitata*-gyepekben!) (PP – SD); Józsanvölgy (3 lokalitás, PP – SD); Saller-dűlő (3); Fehérkereszt-horgas és a rádióadótorony között; Fehérkereszt-horgas és Málé-völgy között (2); Magashegyi kilátótól É-ra [8471/2 B]; Nyúl: Felső-Cinege; Kőhányás; Hegyes-Magas; Rigós; Pillis [8472/1 C].

A dombságból a közelmúltig nem volt adata, majd 2005-ben került elő két győrújbaráti másodlagos sztyeprétről (SCHMIDT 2006). 2008-ban 19 lelőhelyen 299 virágzó példányt számoltunk. Élőhelyei óparlagok, többnyire *Bromus erectus* – *Carex flacca* vagy *Brachypodium pinnatum* gyepek, gyakran özönnövények (*Solidago gigantea*) társaságában, jellemzően északias kitétségekben.

Ophrys sphecodes MILL.

Lovászpata: Öreg-hegy (SzT – SD) [8572/1 C].

Egykori gyümölcsösök és szőlőskertek helyén kialakult szárazgyepekben, DNy-i kitettségben. Több szubpopuláció ismert; 2004-es felfedezése óta a legtöbb (314) virágzó egyed 2008-ban számoltuk.

Orchis coriophora L.

Pannonhalma: Boldogasszony-domb DK-i oldalán, akácosban (2005: 25 virágzó tő) [8472/4 A].

Több mint egy évszázad után került újra elő. Régi adatai: BALLAY ap. EBENHÖCH (1874): Kisécs; TOMEK ap. POLGÁR (1941): Pannonhalma.

Orchis militaris L.

Écs: Mester-hegy, Csillag-hegy [8472/1 C], Berény (a lőtér mellett) [8472/3 B]; Felpéc: Kesző-völgy; Bóka-pince felett; 272,7 m-es pont közelében több helyen [8471/4 A]; a kajárpéci úti szőlők felett többfelé [8471/4 C]; a 266, 9 m-es pont közelében [8471/4 D]; Győrújbarát: Józanvölgy (kb. 500 tő), Saller-dűlő, Fehérkereszt-horgas környéke, Lilahegy, Ürge-domb, stb. [8471/2 B]; Lovászpata: Nagy-démi szőlők (kb. 1000 tő) [8572/1 C]; Nyúl: Cinege, Kőhányás, Rigós, Pillis, Gerha [8472/1 C]; Pannonhalma: Francia-Pagony [8472/3 D], Boldogasszony-domb DK-i oldala; Illaki-erdő [8472/4 A]; Tényő: Tartanya feletti dombok [8471/2 B], a falutól DNy-ra a 232, 5 m-es dombon, 27 tő (2008); Nagyhegy (néhány száz tő) [8471/4 B].

Előfordulásai szinte kizárólag az erdőhatár és a települések közötti egykori szőlőültetvényekre, gyümölcsösökre korlátozódnak, melyek regenerálódóban lévő, kevésbé zárt *Bromus erectus*-gyepjében gyakran nagy tömegben jelenik meg. A faj régi adataival kapcsolatban feltűnő, hogy a 19. század közepén alapos kutatást végző BALLAY nem jegyezte fel, első adatát POLGÁR (1941) közli, aki már mint „gyakori” növényt említi 3 sokorói lelőhelyről. A szőlőtermesztés történetének ismeretében itteni elterjedése a parlagok számával van összefüggésben.

Orchis morio L.

Kajárpéc: Rátkitől ÉNy-ra eső egykori szőlők helyén kialakult másodlagos sztyepréteken, néhány tő (2008) [8471/4 D].

Orchis purpurea HUDS.

Felpéc: Lengyel-völgy, 272,7 m-es pont közelében több helyen [8471/4 A]; a kajárpéci úti szőlők felett többfelé [8471/4 C], Rátkitől ÉNy-ra (részben Kajárpéc területén), több helyen, kb. 50 tő [8471/4 D]; Győrújbarát: Francia-kő, néhány tő [8371/4 D], Rákóczi TSz-től ÉNy-ra lévő dombon 1 tő (2007) [8471/2 A], Józanvölgy (több ezer tő), Tokaj, Lilahegy, Saller-dűlő, Fehérkereszt-horgas, stb. [8471/2 B]; Kajárpéc: Kispéc feletti szőlők [8571/2 B]; Lovászpata: Nagy-démi szőlők, több ezer tő [8572/1 C]; Nyalka: Kisnyalka feletti domboldalon [8472/4 B], 262,2 m-es hegy a Rézhegy mellett; Réz-hegy (kb. 75 tő) [8472/4 D]; Nyúl: Kőhányás, Gerha, Rigós, Cinege, stb. [8472/1 C]; Pannonhalma: Cinege [8472/3 B], Jánosháza, Jánosházi-erdő, Szemeti-Pagony [8472/3 A, C, D]; Boldogasszony-domb DK-i oldala; Illaki-erdő [8472/4 A], Csejdvölgy [8472/2 C]; Pázmándfalu: Tóthegy [8472/2 C]; Sokorópátka: a falutól K-re erdőszéleken [8572/1 A, B], Öreg-erdő [8571/2 B]; Tényő: Ürge-domb, Újmajor, Közép-úti dűlő, Cukor-hegy, Várhegy, Gazdák-erdeje [8471/2 B, D], a falutól DNy-ra a 232,5 m-es dombon, 78 tő (2008); Nagyhegy [8471/4 B].

Legnagyobb egyedszámú populációit a vitézkosborhoz hasonlóan szőlőparlagokon találjuk, de gyakran megjelenik aranyvesszős állományokban, illetve zárt erdők sötét termőhelyein is.

Orchis tridentata SCOP.

Felpéc: 272,7 m-es pont közelében több helyen [8471/4 A], a kajárpéci úti szőlők felett, 10 tő [8471/4 C], Rátkitól ÉNy-ra (részben Kajárpéc területén), több helyen, kb. 1000 tő [8471/4 D]; Győrújbarát: Saller-dűlő; Fehérkereszt-horgas és a rádióadótorony között [8471/2 B]; Kajárpéc: Új-hegy környéke [8571/2 B]; Lovászpata: Nagy-démi szőlők, néhány tucat tő (SzT – SD) [8572/1 C]; Nyúl: Kőhányás, Rigós, Pillis, Gerha [8472/1 C]; Pannonhalma: Boldogasszony-domb D-i oldala (2005: 5 tő) [8472/4 A]; Pázmándfalu: Öreg-Verebi-hegy [8472/2 D]; mindenhol szőlőparlagokon, sztyepréteken.

Orobanche alba STEPH.

Pannonhalma: Boldogasszony-domb [8472/4 A]; Tényő: Tartanya feletti dombok [8471/2 D]. *Thymus glabrescens*-en.

Régi adatai: BALLAY ap. EBENHÖCH (1874): Gyórszentmárton, POLGÁR (1941): Nyúl. A Bakonyban is ritka, RÉDL (1942) két adatát ismerteti.

Orobanche arenaria BORKH.

Pannonhalma: Csejdervölgy, 2 csoportban [8472/2 C], Boldogasszony-domb [8472/4 A]; Tényő: Nagyhegy [8471/4 B].

Nyílt homoki gyepekben. Régi adatai: BALLAY ap. EBENHÖCH (1874): Gyórszentmárton, POLGÁR (1941): Pannonhalma, Ravazd. Somló-hegyi állományán kívül (RÉDL 1942) máshonnan nincs aktuális adata a Vesprimense déli feléből.

Orobanche elatior SUTTON

Gyórszemere-Szőlőhegy: Kánya-domb déli lejtőjének felhagyott szőlőjében [8471/2 C; 8471/4 A]; Győrújbarát: Francia-kő [8371/4 D], Lilahegyi kilátó környéke; Vár-kő [8471/2 B]; Nagydém: Nagy-Kotyor [8572/1 C]; Nyúl: Pillis, Kőhányás [8472/1 C]; Pázmándfalu: Öreg-Verebi-hegy [8472/2 D], Tóthegy [8472/2 C]; Tényő: Vár-kőtől DNy-ra, Közép-úti dűlő, Tartanya feletti dombok [8471/2 B], Nagyhegy [8471/4 B].

Mezsgyéken, felhagyott szőlőkben, *Centaurea sadleriana*-n élősködve. Régi adata: POLGÁR (1941): Győrújbarát: Vár-kő, Nyúl.

Orobanche lutea BAUMG.

Écs: Csillaghegy [8472/1 C]; Győrújbarát: Paperdő közelében [8471/2 B]; Pannonhalma: Jánosházi-erdő [8472/3 C]; Ravazd: Macskaliktól D-re [8472/3 C, D]; Sokorópátka: Öreg-erdő [8572/1 A]; Tényő: Tartanya feletti dombok [8471/2 B], Nagyhegy [8471/4 B].

Útszéli gyepekben, sztyepréteken, *Medicago falcata*-n és *Lembotropis nigricans*-on.

**Oxytropis pilosa* (L.) DC.

Pázmándfalu: Tóthegy, az egykori sípályánál, löszsztyepréten [8472/2 C].

POLGÁR (1941) a dombságról nem jelzi, a Bakonyból FARKAS (1999)-nél csak egy adat szerepel Veszprém mellől. A pázmándi populációtól légvonalban 20 km-re, a kisalföldi homokpusztán napjainkban is gyakori (SCHMIDT – BAUER 2005).

Peucedanum arenarium W. et K.

Felpéc: Szemere: 272,7 m-es hegy [8471/4 A]; Gyórszemere-Szőlőhegy: Kánya-domb D-i oldala (több ezer tő) [8471/2 C; 8471/4 A]; Nyúl: Kőhányás, egy kisebb (10) és egy nagyobb (kb. 100 töves) populáció [8472/1 C], Lilahegy (20 tő) [8471/2 B]; Tényő: Nagyhegy (kb. 500 tő) [8471/4 B], Feketehegy, erdőszegély-gyepben (tőlevelek) [8472/3 C].

Élőhelyei felhagyott szőlők helyén kialakult homoki- és löszsztepreteken találhatóak. Győrújbarátról az első adat 1866-ból származik (WIEDERSPACH ap. POLGÁR 1941), ezen kívül POLGÁR (1941) még öt helyről jelzi. Bakonyszentlászlói, régóta ismert előfordulása (ZSÁK in BP 1932; RÉDL 1942, BAUER 2007) mellett a Bakony-vidéken máshol nem él. Fent ismertetett új lelőhelyei a pontus-pannóniai elterjedésű faj areájának északnyugati határa közelében vannak, Ausztriában már nem (FISCHER et al. 2008), Szlovákiában egy ponton (Dévényújfalú: Sandberg) fordul elő (ŠERÁ et al. 2005).

Peucedanum oreoselinum (L.) Moench

Lovászpataona: Nagy-démi szőlők [8572/1 C]; Tényő: Közép-úti-dűlő [8471/2 B], Rigács; a falutól DNy-ra a 232,5 m-es dombon [8471/4 B].

A dombságon ritka, a Győr–Tatai-teraszvidék homokterületein és a fenyőfői homokon elterjedt.

Polygala major JACQ.

Felpéc: a kajárpéci úti szőlők felett, egy ponton [8471/4 C]; Győrújbarát: Paperdó; Saller-dűlő; Fehérkereszt-horgas felett; Magas-hegyi kilátó környéke [8471/2 B]; Nyalka: Kisnyalka feletti domboldalon [8472/4 D]; Nyúl: Pillis [8472/1 C]; Pannonhalma: Német akasztó-tól Ny-ra [8472/4 A]; Tényő: Nagyhegy [8471/4 B], Várhegy [8471/2 D].

Sztepreteken szórványos. A Bakonyban ritka növény, csak a déli és keleti rész-területekről ismert (RÉDL 1942, BAUER 2007).

Polygonatum multiflorum (L.) ALL.

Nyúl: Árpádkút fölötti oldal (KG – SD) [8471/2 D]; Tényő: Szent Pál-hegytől Ny-ra, szurdokvölgyben [8472/3 A; 8472/1 C].

Üde gyertyánosokban, bizonyára elterjedtebb.

Polypodium vulgare L.

Tényő: Feketehegy, erodált talajú gyertyánosban, néhány tő [8472/3 C].

Polystichum aculeatum (L.) ROTH.

Győrújbarát: Gazdák-erdeje, löszmélyút oldalában a Gyermektábor közelében, 1 tő (2008-ban az akácost kivágták fölüle) (BE – SD) [8471/2 B]; Nagydém: Öreg-hegy ÉK-i részén akácokban, 1 tő [8572/1 C]; Ravaszd: Vadalmás területén ültetett fenyővel elegyes nyirkos erdőben, elszórta, legalább 25 tő [8572/1 B].

Régi adata: POLGÁR (1941): Sokorópátka (Harangozó). Aktuális bakonyi adatai szórványosak, főleg a hegység központi részéből származnak (BÖLÖNI et al. 1997, BAUER 2007).

Potentilla alba L.

Pannonhalma: Jánosházi-erdő [8472/3 A]; Tényő: Feketehegy [8472/3 C], Nagyhegy [8471/4 B].

Természetközeli, zavarásmentes erdőszegély-gyepekben, pusztulóban. Korábban is ritka volt (POLGÁR 1941: Nyúl, Tényő, Ravaszd, Győrújbarát). A Bakonyból RÉDL (1942) és BAUER (2004) számos lelőhelyét közli.

Potentilla micrantha RAM.

Ravazd: Guzmics-erdő (PD – SD) [8572/1 B], Hárs-ágy (PD – SD) [8572/2 A]; Sokorópátka: Öreghegy D-i csücskében, kb. 20 tő (SzT – SD) [8571/2 B].

Száraz cseresekben, erdőszéleken. A dombságon csak egy adata ismert (POLGÁR 1941: Ravazd – Hármastarján), a Bakony-vidéken is csak Várpalota környékén találták néhány ponton (MÉSZÁROS 1997, BAUER 2007).

Primula veris HUDS.

Bakonypéterd: Likivarsány, Lábatlanszék, Ravazdi-erdőföld [8572/2 C]; Ravazd: Magas-tarján, Bóna-völgy [8572/2 A].

POLGÁR (1941) „igen ritkán, szálanként” megjegyzéssel közli előfordulását a Tarjáni-erdőből, ahol ma stabil populációja él. Az Északi-Bakonyban ritka faj, a hegység más részein elterjedt (RÉDL 1942).

Prunus fruticosa PALL.

Győrújbarát: Tokaj [8471/2 B]; Nyúl: Kőhányás [8472/1 C]; Pannonhalma: Boldogasszony-domb DK-i oldala [8472/4 A]; Tényő: Tartanya feletti dombok [8471/2 B], cserjésedő szőlőparlagokon.

Pulsatilla grandis WENDER.

Győrújbarát: Málé-völgy és Fehérkereszt-horgas közötti dombon, 2007-ben 160 virágzó tő [8471/2 B]; Nyúl: Pillis (néhány száz tő), Hegyes-Magas (3 tő), Gerha (2007: 180 virágzó tő) [8472/1 C]; Tényő: Nagyhegy (kb. 100 tő) [8471/4 B], Feketehegy, erdősélen 1 tő [8472/3 C].

Populációi olyan ősi, sérülékeny sztyeprét-fragmentumokban található, amelyet a meredekség szőlőművelésre alkalmatlanná tett, és vélhetően soha nem parcelláztak fel. Régi adatai: BALLAY ap. EBENHÖCH (1874): Gyórszentmárton; EBENHÖCH (1874): Tényő, Kisbarátfalu; POLGÁR (1941): Nyúl, Ravazd: Macskalik, Felpéc, Pannonhalma: Jánosházi-erdő).

Quercus pubescens WILLD.

Győrújbarát: Vár-kő [8471/2 B]; Nyúl: Lila-hegy, néhány fa, feltehetően ültetve [8472/1 C]; Pannonhalma: Jánosházi-erdő [8472/3 A]; Ravazd: Macskalik [8472/3 C]; Sokorópátka: Harangozó [8572/1 A], Öreg-erdő [8571/2 B]; Tényő: Vár-kőtől DNy-ra [8471/2 B].

Délies kitettségű gerincoldalakon társulásalkotó.

Ranunculus bulbosus L.

Nyalka: Kisnyalka feletti domboldalon, néhány tő [8472/4 D].

Ranunculus illyricus L.

Felpéc: Szár-hegytől (215.4m) D-re [8471/4 A]; Győrújbarát: Vár-kő [8471/2 B]; Lovászpata: Öreghegy alatt, egy virágzó példány [8571/2 D]; Pannonhalma: Boldogasszony-kápolna, tömeges [8472/4 A].

Általában csak tőleveles példányok kerültek elő, jellemzően erdei utak partoldalából.

Rosa gallica L.

Nyalka: 262,2 m-es csúcson közelében [8472/4 D]; Ravazd: Macskalik [8472/3 C]; Sokorópátka: a falutól K-re erdőszéleken [8572/1 A, B], Feketehegytől D-re [8472/3 C]; Tényő: Tartanya feletti dombok [8471/2 B], a falutól DNy-ra a 232,5 m-es dombon; Nagyhegy [8471/4 B], Feketehegy [8472/3 C].

Rosa spinosissima L.

Pannonhalma: Boldogasszony-domb, száraz, cserjés szegélytársulásban [8472/4 A].

Salvia aethiopsis L.

Écs: Rábaring [8472/3 A], Csillaghegy [8472/1 C]; Győrújbarát: Agármány; 204m-es hegy oldalában [8471/2 A, B]; Kajárpéc: Új-hegytől ÉK-re [8571/2 B].

Száraz, löszös lejtőkön, parlagokon.

Sambucus nigra L. var. *laciniata* (MILL.) DC.

Győrújbarát: Gazdák-erdeje K-i részén egy bokor [8471/2 B].

Scabiosa canescens W. et K.

Nyalka: Kisnyalka feletti domboldalon [8472/4 B, D]; Táp: Alsó-szőlők (kb. 50 tő) [8472/4 C]; Tényő: Nagyhegy (10x) [8471/4 B], mezsgyéken.

Scilla vindobonensis SPETA

Pannonhalma: Illak: Kisnyalkai-cseres, xerotherm tölgyesben [8472/4 A]; Sokorópátka: Bő-torok völgy ligeterdeiben gyakori, Harangozó-hegy ÉK-i oldala [8572/1 A, C].

Utóbbi POLGÁR (1941) egyetlen pannonhalmi-dombsági adatának megerősítése, illaki lelőhelye új.

Scorzonera austriaca WILLD.

Nyúl: Kőhányás, kötött talajú, meredek oldalú löszszipreéten, néhány tő [8472/1 C].

Scorzonera purpurea L.

Sokorópátka: Öreg-erdő [8571/2 B].

Adonis vernalis-os erdőszegély-gyepben került elő. Egyetlen régi adata (Kisbaráthegy) még 1845-ből származik egy RÓMER Flóris által gyűjtött példány révén, melyre EBENHÖCH (1874) és POLGÁR (1941) is hivatkozik.

Scutellaria columnae ALL.

Győrújbarát: Vár-kő [8471/2 B]; Nagydém: Cseri-erdő [8572/3 A], Öreg-hegy alatt [8572/1 C]; Nyúl: Új-erdők [8471/2 B]; Pannonhalma: Jánosházi-erdő, Szemeti-Pagony, Jánosházától északra, Cinege Ny-i része, Apátsétáló [8472/3 A, B, C]; Ravazd: Macskalik, Sötét-Mály [8472/3 C, D], Ravazdi-erdő [8572/2 C], Dáné [8572/1 B]; Sokorópátka: Öreg-erdő [8571/2 B, D, 8572/1 A], Harangozó [8572/1 A, C].

Száraz és mezofil erdőkben sokfelé megtalálható, POLGÁR (1941) 3 helyről említi. Lelőhelyei a faj areájának nyugati határán találhatók, Ausztiában már nem fordul elő (FISCHER et al. 2008).

Seseli hippomarathrum L.

Győrújbarát: Mátyás körút [8371/4 D], Fenyves utca és Gyurgyalag utca között; Saller-dűlő [8471/2 B]; Nyúl: Kőhányás; Gerha [8472/1 C].

Löszös partoldalakon, kötöttebb talajú sztyepréteken.

Sherardia arvensis L.

Nyalka: Kisnyalka, szántószegélyben [8472/4 D].

Silene conica L.

Tényő: Nagyhegy, nyílt homoki gyepekben [8471/4 B].

PINKE et al. (2003) mutatta ki a dombságból a Bakony területén is ritka növényt.

Silene dichotoma EHRH.

Györszemere-Szölőhegy: Józsefháza közelében, néhány szál mezsgyén [8471/2 C]; Pázmándfalu: Tóhegy, sztyepréten, több száz tő [8472/2 C].

**Silene viridiflora* L.

Pannonhalma: Jánosházi-erdő [8472/3 A]. Jó természetességű cseres-tölgyes enyhén kilúgzott talaján.

Mindössze néhány előfordulása ismert a Magas- (RÉDL 1942) és a Keleti-Bakony (BAUER 2007) területéről.

Sisymbrium loeselii L.

Pannonhalma: Csejdvölgy, útszéli száraz gyomtársulásban [8472/2 C].

A Vesprimense területén ritka, a Bakonyból nincs adata (vö. RÉDL 1942, SIMON 2000). POLGÁR (1941) 2 lelőhelyét említi a Pannonhalmi-dombságból.

Sisymbrium strictissimum L.

Kajárpéc: Bó-torok-völgy [8572/1 C]; Nyalka: Kisnyalkától DNy-ra, néhány tő [8472/4 D]; Ravazd: Vadalmás [8572/1 B].

Úde, árnyas szegélytársulásokban, terjedőben.

**Smyrniium perfoliatum* L.

Écs: Apátsági-erdő, telepített cseres szélén, vad által megbolygatott erdőtalajon [8472/3 A].

Solidago virga-aurea L.

Győrújbarát: Józsanvölgy, felhagyott szőlőben [8471/2 B].

Pionír jellegű megtelepedése a Győrhöz közeli homokpusztákon is megfigyelhető (SCHMIDT – BAUER 2005).

Sorbus torminalis (L.) CR.

Pannonhalma: Jánosházi-erdő [8472/3 A]; Sokorópátka: Harangozó [8572/1 A], Öreg-erdő [8571/2 B].

POLGÁR (1941) 4 előfordulást említi, egyet-egyét BALLAY és EBENHÖCH 19. századi adatára hivatkozva.

Stachys germanica L.

Kajárpéc: Felső-Kotyor, Új-hegy [8571/2 B]; Nyalka: Kishegy feletti völgyben [8472/4 B, D].

Stellaria holostea L.

Pannonhalma: Jánosházi-erdő [8472/3 C]; Ravazd: Guzmics-erdő (PD – SD) [8572/1 B]; Sokorópátka: Öreg-erdő, Harangozó, Bó-torok-völgy [8572/1 A].

Mindig csak kisebb telepekben, összefüggő állományokat nem alkot.

Stipa pennata L.

Nyúl: Kőhányás, mezsgyén; Gerha, délies kitettségű szőlőparlagon [8472/1 C]; Tényő: Közép-úti dűlő, kis lejtésű másodlagos sztyepréten [8471/2 B].

**Stipa pulcherrima* C. KOCH

Pannonhalma: Csejdvölgy (a Tóthegy alatt) [8472/2 C], DNy-i kitettségű sztyeprét nyílt, homokos felszínű részén állományalkotó.

Taraxacum serotinum (W. et K.) POIR.

Bakonypéterd: Kálvária-hegytől délre [8572/2 D]; Nyalka: Kisnyalka feletti domboldalon [8472/4 B, D]; Ravazd: Tavaszói-dűlő [8472/3 D], Magas-tarján alatti mezőn [8572/2 A]; Tényő: Várhegytől DNy-ra, Közép-úti-dűlő [8471/2 B].

Néhány adata ismert a dombságról (BALLAY ap. EBENHÖCH 1874: Pázmánd; POLGÁR 1941: Nyúl). A Bakonyban kifejezetten ritka, a hegység keleti területeiről a közelmúltban mutatták ki (BAUER 2004, 2007).

**Thesium dollineri* MURB.

Pannonhalma: „Német akasztó”-tól Ny-ra, száraz gyeppen, tucatnyi példány [8472/4 A].

POLGÁR (1941) csak a Kisalföldről jelzi, bakonyi adatainak zöme a Veszprém – Várpalota közötti dolomitkopárokról való (RÉDL 1942, BAUER 2004, PINKE et al. 2005).

Tragus racemosus (L.) ALL.

Györszemere-Szőlőhegy, Brometum tectorum. [8471/2 C].

POLGÁR (1941) szerint ritka, a határos kisalföldi területeken elterjedtebb.

Trifolium ochroleucum HUDS.

Pannonhalma: Jánosházi-erdő [8472/3 A], jó fajösszetételű erdőszegély-gyeppen.

Trifolium rubens L.

Tényő: Tartanya feletti dombok [8471/2 B], Nagyhegy [8471/4 B].

A vele együtt előforduló *T. alpestre*-nél ritkább, a zavartalanabb erdőssztyep-jellegű gyepekhez kötődik.

Urtica urens L.

Pannonhalma: az apátsági levendulaültetvényben [8472/2 C]; Tényő: Nagyhegy, művelt szőlőben (PGy – WE – SD) [8471/4 B].

POLGÁR (1941) szerint „igen közönséges”, napjainkra mind a dombságban, mind a Kisalföldön jelentősen megritkult.

Veronica officinalis L.

Écs: Rábaring-tól É-ra, ültetett fenyvesben [8472/3 A]; Nyúl: Árpádkút fölötti oldal [8471/2 D]; Pannonhalma: Jánosházi-erdő, Cinege [8472/3 A, B, C, D]; Ravazd: Macskalik [8472/3 C].

Vicia sparsiflora TEN.

Ravazd: Macskalik [8472/3 C]; Tényő: Feketehegy (legalább 1000 tő) [8472/3 C].

Molyhos tölgyesben, tölgyesben, erdőszegély-gyeppen. Régi adatai: POLGÁR (1941): Tényő, Feketehegy; FARKAS (1999): Sokorópátka, Öreg-erdő). A néhány százas példányszámú ravazdi állomány eddig nem volt ismert, 3. adata a dombságból. A szubmediterrán elterjedésű faj a Bakonyban csak néhány pontján bukkan fel (vö. BAUER 2004).

Viola ambigua W. et K.

Pannonhalma: Boldogasszony-domb, homoki gyepekben [8472/4 A].

POLGÁR (1941) adatai: Nyúl, Nagybaráthegy. A Bakonyban is ritka (RÉDL 1942, BAUER 2007).

Viola riviniana RCHB.

Felpéc: Szár-hegytől D-re, főként akácokban, szórványosan [8471/4 A]; Lovászpata: Öreg-hegy alatt [8572/1 C]; Sokorópátka: Ürge-völgy, a gázvezeték nyiladékában, néhány tő [8472/3 C].

Xeranthemum annuum L.

Pannonhalma: Tóhegy alatt [8472/2 C]; Tényő: Cukor-hegy, Tartanya feletti dombok [8471/2 D], Nagyhegy [8471/4 B], felnyíló homoki és löszgyepekben.

Terjedőben lévő és lokális idegenhonos fajok**Ailanthus altissima* (MILL.) SWINGLE

Györszemere-Szölőhegy: Kánya-dombon tömeges [8471/2 C; 8471/4 A]; Győrújbarát: Mátyás körút és a Jókai utca épülő folytatásában elterjedt [8371/4 D], Lilahegy környékén sokfelé [8471/2 B]; Pannonhalma: Boldogasszony-domb [8472/4 A]; Tényő: Cukor-hegy, Tartanya feletti dombok [8471/2 D], Nagyhegy, Táborvölgy [8471/4 B].

Bizonyára másutt is, erősen terjedőben van, a regenerálódó sztyepréteken komoly természetvédelmi problémát okoz.

Amorpha fruticosa L.

Pannonhalma: Jánosháza [8472/3 C], Cinege [8472/3 B]; Sokorópátka: Öreg-erdő nyiladékaiban helyenként gyakori [8572/1 A].

Pannonhalmi lelőhelyéről (Cinege) közli GALAMBOS (1998) is.

Asclepias syriaca L.

A dombság délkeleti lábainál gyakori és erősen terjed mezsgyéken, felhagyott és megművelt szántókon (pl. Gic és Románd között [8572/4 A, B]), de sokfelé behatol zárt erdőkbe is: Bakonypéterd [8572/2 C, D], Románd [8572/4 A, B]. Másutt szórványosan kisebb sarjtelepei vannak jelen: Györszemere-Szölőhegy: homoki gyepekben és parlagokon [8471/2 C]; Felpéc: Győri út [8471/4 A].

Környékbeli terjedéséről GALAMBOS (1998) és BAUER (2001) is beszámol.

**Aster lanceolatus* WILLD.

Pannonhalma: Francia-pagony [8472/3 D]; Illaki-erdő [8472/4 A]; Nyúl: Nyúli-hegytől DNy-ra [8471/2 D]; Tényő: Várhegy alatti völgyben [8471/2 D].

Vágásokban, utak menti zavart szegélytársulásokban, egyre többfelé bukkan fel.

Celtis occidentalis L.

Pannonhalma: Illaki-erdő DNy-i részén akácok, cserések szegélyében sokfelé erősen terjed [8472/4 A]; Tényő: Nagyhegy [8471/4 B].

**Elaeagnus angustifolia* L.

Felpéc: Szemere vonulat K-i peremén akácok környezetében [8471/4 D]; Nyúl: Lilahegytől D-re másodlagos, cserjésedő sztyepréten [8471/2 B].

**Euphorbia taurinensis* ALL.

Écs: Babszökő, szántószegélyben [8472/3 B]; Pannonhalma: Boldogasszony-domb, száraz, felszakadó gyepben [8472/4 A].

Terjedőben lévő gyomnövény, a Bakony-vidék Ny-i részén nem ismert (SOÓ 1966).

Geranium lucidum L.

Győrújbarát: Vár-kő [8471/2 B]; Pannonhalma: Boldogasszony-dombtól D-re [8472/4 A]; Ravazd: Macskaliktól keletre lévő völgyben [8472/3 D]; Sokorópátka: Öreg-erdő [8572/1 A], Feketehegytől D-re [8472/3 C]; Tényő: Zsellér-erdő [8471/2 B], Cukor-hegy [8471/2 D], Vasfazék-völgy [8472/3 C].

Ákácokban, szegélytársulásokban, friss, üde talajon. POLGÁR (1941) flóraművében még nem szerepel, GALAMBOS (1998) hívja fel terjedésére a figyelmet.

Geranium pyrenaicum BURM. f.

Felpéc: Kesző-völgy [8471/4 A]; Győrújbarát: Saller-dűlő [8471/2 B]; Pannonhalma: Jánosháza [8472/3 C]; Ravazd: Macskaliktól keletre lévő völgyben [8472/3 D]; Tényő: Szemere vonulat (a falutól Ny-ra) [8471/4 A, B].

Dűlőutak és árkok mentén, tápanyagdús helyeken. Már POLGÁR (1941) is több helyről közli, újabb jelzése (Felpéc) PINKE et al. (2003) munkájában található.

**Fallopia aubertii* (L. HENRY) HOLUB

Nyúl: Cinege [8472/1 A]; Tényő: Tábor-völgy [8471/4 B].

Települések külterületén, kerítésekre és póznákra felfutva. Állományainak taxonómiai hovatartozása vizsgálandó.

**Fallopia* × *bohemica* (CHRTEK et CHRTKOVÁ) J. P. BAILEY

Győrújbarát: Mátyás körúton, csatornában [8371/4 D].

A dombvidék településein kisebb állományai fordulnak elő, főként vízfolyások, árkok mentén.

**Hemerocallis fulva* L.

Spontán beerdősült, üde aljnövényzetű, szűk löszhorgokban helyenként állományalkotó lehet, pl. a Szemere vonulaton Felpéc közelében [8471/4 C].

**Impatiens balfourii* HOOK f.

Győrújbarát: Mátyás körúti temető melletti [8371/4 D]; Nyúl: Incső út, Szurdik, Vaskapu utca [8472/1 A]; Pannonhalma: Váralja, néhány kisebb csoport [8472/2 C]; Táp: Hegysor [8472/4 D].

Jellemzően löszhorgok hordalékos medrében, csatornában fordul elő, terjedőben van. BALOGH et al. (2004) szerint alkalmi megtelepedő, a vizsgált területen egyre inkább meghonosodottnak tekinthető.

**Impatiens glandulifera* ROYLE

Nyúl: Szurdik, Berek, szurdokvölgy alján [8472/1 A]; Románd: a Bornát-ér mentén szórványosan található [8572/2 C; 8572/4 A].

**Impatiens parviflora* DC.

Győrújbarát: Vár-kő [8471/2 B]; Nyúl: Árpádkút fölötti oldal [8471/2 D]; Pannonhalma: Jánosházi-erdő, Gátos-lapos [8472/3 C]; Tényő: Várhegy alatti völgyben [8471/2 D].

Árnyas, megbolygatott talajú lomberdőkben, egyre többfelé.

Laburnum anagyroides MEDIC.

Pannonhalma: Boldog Mór-kilátó környékén gyakori és terjedőben van [8472/4 A].

Lycopersicum esculentum MILL.

Győrújbarát: Mátyás körüti temető mellett [8371/4 D]; Sokorópátka: a Fekete-hegytől DK-re, cseres-tölgyesben lévő vadtúráson [8472/3 C].

Nicandra physalodes ADANS.

Nyúl: Cseh-hegy, elhagyott kert végében, tucatnyi tő [8472/1 A].

POLGÁR (1941) egy györszemerei árokban találta 1927-ben. Mai ritkasága miatt Vörös Listás faj (KIRÁLY 2007).

**Quercus rubra* L.

Nagydém: Cseri-erdő [8572/3 A]; Pannonhalma: Francia-Pagony [8472/3 D], Apátsétáló [8472/3 C], Ravazd: Spitzer [8472/3 C]; Dáné [8572/1 A], Vadalmás [8572/1 B].

Sokféle telepítik, az állományok környékén tömegesen csírázik, behatol más fafajú erdőrészekbe is.

Prunus mahaleb L.

Nyúl: Gerha [8472/1 C]; Pannonhalma: Boldogasszony-domb, szubszontán becserjésedett-erdősült oldalon állományalkotó [8472/4 A]; Sokorópátka: a falutól K-re felhagyott szőlők helyén kialakult cserjésben [8572/1 A, B].

Száraz lejtőkön, terjedőben.

Ribes rubrum L.

Écs: Apátsági-erdő É-i részén, löszmélyút szegélyén néhány cserje [8472/1 C].

**Rudbeckia laciniata* L.

Nyúl: Árpádkút (KG – SD) [8471/2 D], a panorámaút mellett üde szegélytársulásban, kisebb telep.

Sarothamus scoparius (L.) WIMM.

Nagydém: Cseri-erdő [8572/3 A]; Ravazd: Hárs-ágy [8572/2 A].

Nyiladékokban vadeleségnek ültetve, terjed.

**Senecio vernalis* W. et K.

Kajárpéc: Miklósmajor [8571/2 D]; Nagydém: Öreg-hegy alatt [8572/1 C], homoki gyomtársulásokban, szálanként.

Sorbus aucuparia L.

Pannonhalma: Jánosházi-erdő [8472/3 A]; Sokorópátka: Harangozó [8572/1 A].

Csak juvenilis egyedek, nyilvánvalóan alkalmi kivadulásból.

**Sorghum halepense* (L.) PERS.

Táp: Alsó-szőlők, Tápi-szőlők [8472/4 C], mezsgyéken.

**Telekia speciosa* (SCHREB.) BAUMG.

Pázmándfalu: Öreg-Verebi-hegy [8472/2 D], 1 példány cserjésedő sztyepréten (2005).

Feltehetően a közeli Pannonhalmi Arborétumból kerülhetett ide.

Thladiantha dubia BUNGE

Felpéc: a falu külterületén több helyen, pl. Győri út [8471/4 A] (ugyanitt POLGÁR 1941); Gic: a falu belterületén [8572/4 A]; Győrújbarát: Árnas utca és környéke [8471/2 B], Liszt F. utca [8371/4 D].

Kerítések mentén, útszéli fátyoltársulásokban. Bakonyi adatait PINKE et al. (2003) foglalja össze. Országos ritkasága miatt felkerült a Vörös Listára (KIRÁLY 2007).

Köszönetnyilvánítás

Mindenek előtt a terepi munkákban részt vevő botanikus kollégáinknak, barátainknak tartozunk köszönettel. Egyes irodalmi források beszerzéséért köszönetet mondunk Balogh Lajosnak, Bauer Norbertnek és Pinke Gyulának, a Magyar Természet-tudományi Múzeum Növénytarában való kutatás lehetőségéért Papp Gábornak és Pifkó Dánielnek vagyunk hálásak.

Irodalom

- BALOGH L. – DANCZA I. – KIRÁLY G. (2004): A magyarországi neofitonok időszerű jegyzéke és besorolásuk inváziós szempontból. In: MIHÁLY B. – BOTTA-DUKÁT Z. (eds): *Özönnövények. Biológiai inváziók Magyarországon.* – TermészetBÚVÁR Alapítvány Kiadó, Budapest, pp. 61–92.
- BARINA Z. (2004): A Dunántúli-középhegység növényföldrajzának főbb jellemzői. – *Flora Pannonica* **2**: 37–55.
- BARINA Z. (2006): A Gerecse hegység flórája. – *Rosalia* **1**, Magyar Természet-tudományi Múzeum – Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, Budapest, 612 pp.
- BAUER N. (2001): Florisztikai adatok a Bakonyból és a Bakonyaljáról. – *Folia Mus. Hist.-Nat. Bakonyiensis* **13**: 21–37.
- BAUER N. (2004): Florisztikai adatok a Bakonyból és a Bakonyaljáról II. – *Kitaibelia* **9**: 187–206.
- BAUER N. (2007): Florisztikai adatok a Bakonyból és a Bakonyaljáról III. – *Kitaibelia* **12**: 41–51.
- BAUER N. – MÉSZÁROS A. – SIMON P. (2004): Adatok a Balaton-felvidék flórájának ismeretéhez III. – *Kitaibelia* **9**: 207–219.
- BÖLÖNI J. – KIRÁLY G. – SZMORAD F. – TÍMÁR G. (1997): Új adatok az Északi-Bakony flórájának ismeretéhez. – *Kitaibelia* **2**: 13–19.
- EBENHÖCH F. (1874): A megye viránya. In: FEHÉR I. (ed.): *Győr megye és város egyetemes leírása.* – Franklin Társulat, Budapest, pp. 97–132.
- FARKAS S. (ed.) (1999): *Magyarország védett növényei.* – Mezőgazda Kiadó, Budapest, 416 pp.

- FEKETE G. – MAJER A. – TALLÓS P. – VIDA G. – ZÓLYOMI B. (1961): Angaben und Bemerkungen zur Flora und Pflanzengeographie des Bakonygebirges. – Ann. Mus. Hist.-Nat. Hung. **53**: 241–253.
- FEKETE G. (1964): A Bakony növénytakarója. (A Bakony cönológiai-növényföldrajzi képe). – A Bakony természettudományos kutatásának eredményei **1**: 9–53.
- FISCHER, M. A. – ADLER, W. – OSWALD, K. (2008): Exkursionsflora für Österreich, Liechtenstein und Südtirol. 3., verbesserte und erweiterte Auflage. – Land Oberösterreich, OÖ Landesmuseen, Linz, 1392 pp.
- GALAMBOS I. (1998): Florisztikai-növényföldrajzi kutatások újabb eredményei a Pannonhalmi-dombságon. – Kitaibelia **3**: 95–96.
- GALAMBOS I. (2001): Adatok a Bakony-hegység flórájához II. – Folia Mus. Hist.-Nat. Bakonyiensis **13**: 7–21.
- KEVEY B. (2005): A Bakonyalja homokvidékének erdei II. Homoki erdefenyvesek – *Festuco vaginatae* – *Pinetum sylvestris* SOÓ (1931) 1971. – Folia Mus. Hist.-Nat. Bakonyiensis **22**: 21–44.
- KIRÁLY G. – HORVÁTH F. (2000): Magyarország flórájának térképezése: lehetőségek a térképezés hálórendszerének megválasztására. – Kitaibelia **5**: 357–368.
- KIRÁLY G. (ed.) (2004): A Soproni-hegység edényes flórája. – Flora Pannonica **2**(1): 1–515.
- KIRÁLY G. – KIRÁLY A. (2005): Adatok és kiegészítések a magyar flóra ismeretéhez II. – Kitaibelia **10**: 88–103.
- KIRÁLY G. (ed.) (2007): Vörös Lista. A magyarországi edényes flóra veszélyeztetett fajai. – Sajtó kiadás, Sopron, 73 pp.
- MAROSI S. – SOMOGYI S. (eds.) (1990): Magyarország kistájainak katasztere. – MTA Földrajztudományi Kutató Intézet, Budapest, 1023 pp.
- MÉSZÁROS A. (1997): Adatok Várpalota környékének flórájához. – Kitaibelia **2**: 51–55.
- PILLITZ B. (1908): Veszprém vármegye növényzete. Első közlemény. – A Veszprém-vármegyei Múzeum Kiadványai **2**, Veszprém, 64 pp.
- PINKE GY. – SCHMIDT D. – SCHMIDMAJER A. – KIRÁLY G. – UGHY P. (2003): Adatok a Dunántúli-középhegység és a Nyugat-Magyarországi peremvidék gyomflórájának ismeretéhez I. – Kitaibelia **8**: 161–184.
- PINKE GY. – PÁL R. (2005): Gyomnövényeink eredete, termőhelye és védelme. – Alexandra Kiadó, Pécs, 232 pp.
- POLGÁR S. (1912): Győrmege növényföldrajza. – Magy. Bot. Lapok **11**: 308–338.
- POLGÁR S. (1941): Győrmege flórája. Flora Comitatus Jaurinensis – Bot. Közlem. **38**: 201–352.
- RÉDL R. (1942): A Bakonyhegység és környékének flórája. Magyar Flóraművek V. – Editio Ordinis Scholarum Piarum, Veszprém, 159 pp.
- SCHMIDT D. (2005): A Pannonhalmi-dombság új fokozottan védett növénye, a méhbangó. – Kitaibelia **10**: 198.
- SCHMIDT D. – BAUER N. (2005): Adatok a Kisalföld flórájának ismeretéhez I. – Bot. Közlem. **92**: 43–56.
- SIMON T. (2000): A magyarországi edényes flóra határozója. 4., átdolgozott kiadás – Tankönyvkiadó, Budapest, 976 pp.
- ŠERÁ, B. – FERÁKOVÁ, B. – KOCIANOVÁ, E. – VÁGENKNECHT, V. – MAJZLAN, O. – DÚBRAVCOVÁ, Z. (2005): *Peucedanum arenarium* subsp. *arenarium* – a critically

- endangered species of the Slovak flora (morphometry, distribution, biology). – *Biologia (Bratislava)* **60**: 17–23.
- SOÓ R. (1966): A magyar flóra és vegetáció rendszertani-növényföldrajzi kézikönyve II. – Akadémiai Kiadó, Budapest, 655 pp.
- SOÓ R. (1970): A magyar flóra és vegetáció rendszertani-növényföldrajzi kézikönyve IV. – Akadémiai Kiadó, Budapest, 614 pp.
- SZILI I. (2003): A sokarcú Sokoró. – *Természet Világa* **134**(1): 34–35.
- SZODFRIDT I. – TALLÓS P. (1965): Újabb adatok a Dunántúl flórájához – *Bot. Közlem.* **52**: 23–28.
- TALLÓS P. (1956): Érdekes és újabb florszintikai adatok a Bakonyból és Magyarország egyéb tájairól. – *Bot. Közlem.* **46**: 313–314.
- VÖRÖSS L. ZS. (1983): A Pécsi Tanárképző Főiskola herbáriumuma 1979-ben. – *Bot. Közlem.* **70**: 105–112.

Érkezett / *received* 2008. 10. 10.
Elfogadva / *accepted* 2008. 11. 12.